

Apie aštuonioliktojo Draugo romano konkursą

Pašnekesys su jury komisijos pirm. Vytautu Alantu

Kaip žinome, aštuonioliktojo „Draugo“ romano konkursą yra laimėjęs rašytojas Jurgis Gliuda. Jury komisija šį kartą buvo sudaryta iš detroitiečių: Vytautas Alantas — pirmininkas, L. Rugienė — sekretorė ir nariai: V. Bogutaitė — Keblienė, L. Gražulienė ir K. Keblys. Laukdami pirmuotojo romano „Liepsnos ir apmaudo ašochai“ pasirodymo ir aštuonioliktojo premijos įteikimo, užkalbiname čia komisijos pirmininką rašytoją Vytautą Alantą, kad jis pastarojo konkurso išpuošiais ir aplamai mūsų literatūrinio problemų rūpesčiais pasidalintų ir su Kultūrinio Draugo skaitytojais.

— Kaip vertinate aplamai 18-ji „Draugo“ romano konkursą, i kurį šiemet buvo atsiųstas kiekine prasme rekordinis rankraščių skaičius — 12?

— Rankraščių skaitymas man tikrai buvo įdomus patyrimas. Dažnai pagalvodavau, kaip tie „Draugo“ romano konkursų užkulisai atrodo? Dalyvaujant juri komisijoje, uždanga prasiklei dē tik, deja, negalėčiau pasakyti, kad kūrybiniai spinduliai mane ir kitus juri komisijos narius bū tų labai apukinė. Vieni rankraš čiai švystelėjo šviesiau, kiti tam siau, o nemaža buvo ir tokių, kurie atakliai bylojo vidutinybės ir nuobodybės kalba. Turėčiau pasakyti, kad nė vienas iš 12 rankraščių nepatraukė juri komisijos šimtanuosimtinio dėmesio kaip negincytinų privalumų literatūros darbas. Dalyvavo konkurse rašytojai, bet dalyvavo ir raštininkai. Teisybė, kad atsiųstų rankraš čių skaičius buvo rekordinis, bet teisybė ir ta, kad nė vienas au toriui netrukėjo geros valios, tik gaila, kad skaitmenų rekordai ne atitiko kūrybinių rekordų ir kad geri norai toli gražu neužpildė tu spragų, kurios paprastai atsiranda tarp geros valios pastangų ir kūrybinio nepajėgumo.

— Kokios temos, turinio ir brai žo kryptys vyravo šiemetiniame konkurse?

— Negalėčiau pasakyti, kad 18-jo Draugo romano konkurso dalyviai būtų ignoravę Lietuvą ir lietuviškas temas: priešingai, reikia pažymėti, kad jų plunksnos buvo labai „lietuviškos“. Vienam romanui tema buvo paimta, galima sakyti, istorinė — iš Lietuvos nepriklausomybės pradžios: autorius beveik etnografiškai pavaizdavo Lietuvos provincijos miestelio gyvenimą žemės reformos metu. Trys romanai lietė Lietuvos okupaciją pradžią — bėgimą iš Lietuvos, partizanų ir t. t. Vienas vaizdavo kolūkinę Lietuvą — už tą romaną buvo paskirta premija. Žodžiu, penkiuose romanuose buvo kalbama tik apie Lietuvą. Trijuose romanuose veiksmas vyksta dalinai Lietuvoje dalinai tremtyje, daugiausia Amerikoje. Dviejuose romanuose buvo kalbama tik apie Amerikos lietuvių, vienam romanui siužetas buvo paimtas iš Australijos lietuvių gyvenimo ir pagaliau viename dideliame romane lietuviai visiškai neminimi — autorius kalba tik apie amerikonus. Taigi, išskyrus vieną, visi kiti 11 autorių nagrinėja lietuviškas temas. Nė vienas autorius neklia dē kokios nors gilesnės socialinės, filosofinės ar psichologinės problematikos, gal tik išskyrus premijai laimėjusį romaną, kur labiau užakcentuojamas intelektualinis momentas — šiaip jau visi autoriai „nušliaužė“ realistinio, sakyčiau, „kasdieniško“ romano kryptimi.

— Kas jums labiausiai krito akysna, skaitant rankraščius?

— Trys dalykai: mišrios šeimos problema, praeities atsiminimai ir romanų technika. Reikia pasakyti, kad mišrios šeimos problema autoriai nagrinėjo gan plačiai. Be abejo, tai buvo mūsų visuomeninių nuotaikų atspindys ir nemeluotas rašytojų susirūpinimas jaunosios kartos išlaikymu lietuviškos rėmuose. Nepasakysčiau, kad ši tema būtų buvusi na grinėjama, analizuojant gilius, tragiškus konfliktus ir stengiantis išryškinti tos skaudžios problemos psichologiją ar filosofiją — to nebuvo, bet buvo gerai, kad ta problema buvo iš viso keliamama, nors gaila, kad literatūriškai autoriai neieškojo ir nepasistengė surasti „naujų Amerikų“.

Kitas momentas, kuris krito man akysna buvo tas, kad, kaip matėme, daugelis autorių nukrei pė savo žvilgsnį į praeitį. Tie rankraščiai man labai priminė atsiminimus, parašytus lyg ir literatūrine forma. Susidarė įspūdis, autoriai vaizduoja įvykius, žiūrėdami į juos iš labai arti. Toks rašytojimas pakankamai aiškiai išryškino rašytojų „vyresniškumą“. Aplamai, nė iš vieno rankraščio nepadavė „jaunystės mai štingumas“...

Ir trečias momentas, kuris mane ne tik nustebino, bet, sakyčiau, tiesiog trenkė pritrenkė buvo tas, kad man susidarė labai aiškus įspūdis, jog konkurso dalyviai visai nesusipažinę arba susipažinę labai mažai su šiuo dienų amerikiečių romanu. Be abejo, dėl to ir mūsų romanistų technika tokia „biedna“. Aš pirmas kelčiau balsą, jei mūsų rašytojai imtų akiai pamėgdžioti amerikiečius, bet yra faktas, kad šiandien amerikietiškas romanas yra aukščiau visais požiriais ir kad susipažinimas su jo technika mūsų rašytojui, sakyčiau, yra būtinas, nes ji gali duoti mums teigiamų kūrybinių impulsų bei sugestijų. Nereikėtų vengti įsisavinti amerikiečių romano technikos, nes jos poveikis, sakau, galėtų pastūmėti mūsų romano raidą į platesnius akiračius.

— Ar lengva buvo juri komisijai prieiti prie galutinio sprendimo?

— Turėčiau tuojau pasakyti, kad diskusijos buvo gan ilgos, gyvos ir vietomis karštos. Posėdimų

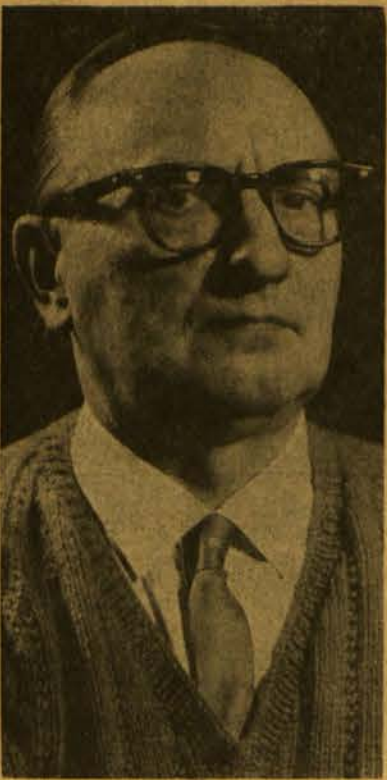

Aštuonioliktojo „Draugo“ romano konkurso juri komisija finaliniame posėdyje Detroite. Iš kairės į dešinę: L. Rugienė — sekretorė, Vitalija Bogutaitė — Keblienė, Vytautas Alantas — pirmininkas, L. Gražulienė ir Kestutis Keblys.

su rašytojui, sakyčiau, yra būtinas, nes ji gali duoti mums teigiamų kūrybinių impulsų bei sugestijų. Nereikėtų vengti įsisavinti amerikiečių romano technikos, nes jos poveikis, sakau, galėtų pastūmėti mūsų romano raidą į platesnius akiračius.

— Ar lengva buvo juri komisijai prieiti prie galutinio sprendimo?

— Turėčiau tuojau pasakyti, kad diskusijos buvo gan ilgos, gyvos ir vietomis karštos. Posėdimų

Rašytojas Vytautas Alantas, aštuonioliktojo „Draugo“ romano konkurso juri komisijos pirmininkas.

džio pradžioje mums nesunku buvo apsispręsti ties keturiais svarstytais veikalais. Po trumpų diskusijų dar dviems romanams iškritus, beliko tik du. Aš ir dar vienas komisijos narys palaikėme romaną iš Australijos lietuvių gyvenimo. Romanas humoristinis, sakyčiau, gal net kiek ir satyrinio pobūdžio, parašytas lengvu, žaismingu, grakščiu stiliumi, lengvai, nenuobodžiai skaitomas, žodžiu, visais požiriais veikalas atrodė patrauklus ir buvo aiškiai matyti, kad apdorotas gabios rašytojiškos plunksnos. Taigi, tarp to veikalo ir Gliudos romano įvyko „sandūra“. Diskusijos, kaip sakiau, buvo gyvos ir ilgos. Pagaliau balsuojant du balsai buvo paduoti už „australiškąjį“ rankrašį ir trys — už „Liepsnos ir

apmaudo ašochus“. Tuo būdu buvo paskelbtas Draugo romano konkurso 1968 m. laureatas. Visų kitų dalyvių vokalai buvo sudeginti neatidaryti.

— Bent keliais bruožais skaitytojui jau iš anksto būtų įdomu sužinoti, kas yra vaizduojama J. Gliudos romane ir kurie motyvai lėmė jo išskyrimą iš kitų?

— Premijuotame romane vaizduojamas Lietuvos kolūkis ir stengiamasi nupiešti Lietuvos literatūrinę ir, sakyčiau, intelektualinę panoramą „atoslūgio“ metu. Tas romanas man iš dalies priminė Avyžiaus „Kaimą kryžkelėje“, nors jo pobūdis ir tikslas yra kitoks. Tokio romano man savo gyvenime skaityti neteko, nes vietomis jis labiau primena literatūros kritiką, kaip kad romaną įprastine žodžio prasme. Pvz. autorius platokai rašo apie dabartinius Lietuvos rašytojus, ypač poetus, minėdamas juos tikrais vardais ir kritiškai vertindamas jų kūrybą. Taigi, skaitant daiktai susidaro įspūdis, kad skaitai reportažą apie šiuo dienų Lietuvos rašytojus. Autorius stengėsi sudaryti skaitytojų iliuziją, kad veikalas parašytas pačioje Lietuvoje ir jam tai iš dalies pavyksta, kadangi jis pasistengė įsisavinti dabar Lietuvoje vartojamo politinio bei literatūrinio žargono žodyną. Knyga skaitoma sunkokai dėl ai bės retų žodžių vartojimo, o mūsų ir visi nevertantys, dėl sunkaus stiliaus ir labai aiškos tendencijos stebinti skaitytoją aukštomis intelektualinėmis spekuliacijomis.

— Kaip svertumėte aplamai ilgąmetį „Draugo“ romano konkursą, kokių sugestijų turėtumėte jo rengėjams ir konkurse dalyvaujantiems rašytojams?

— Nemanysčiau, kad „Draugo“ romano konkurso instituciją reikėtų dėti ant svarstyklių ir kalbėti už ir prieš: aš niekad neabejojau ir šiandien esu tos pačios nuomonės, kad „Draugo“ romano konkursai yra teigiamas įnašas į mūsų tremties literatūrą aplamai ir yra skatinas veiksnys mūsų romano raidai paskirai. Be abejo, ne visi premijuotieji romanai yra šedevrai — nė vienas jų jau nuėjo į užmirštį ir, tur būt, niekad „nebeprisikels“, — tačiau vienas kitas išliks ir jeis į mūsų literatūros istoriją. Pagaliau, ar

mes „Draugo“ konkursą vertinsime vienaip ar kitaip, mes negalime nuneigti to fakto, kad premijos paskyrimas ir jos įteikimas kasmet „sujaudina“ šiaip jau gan aptingusius tremties literatūros vandenius. Tai yra kaip ir akmenuko sviedimas į ramų ežero paviršių. Gal mums kartais nepatinka laureatas ar jo apvainikuotas veikalas — galų gale kur rasi autorius, kuris visiems patiktų? — gal kartais premija paskiriama ne tam, kam iš tikrųjų reikėtų skirti, — juk kas iš mūsų be klaidų? — bet pats paskyrimo faktas kasmet atkreipia skaitytojo ir, sakyčiau, plačiosios visuomenės dėmesį į literatūros dalykus, populiariau mūsų rašliavą ir skatina literatus nepadėti plunksnos. Konkurso įtaka, reikšmė ir svarba pareina nuo to, kokie veikalai konkursui atsiunčiami. Tad konkurso dalyviams leisčiau padaryti tokią sugestiją: daugiau darbo, daugiau rūpesčio kalbai ir stiliui, daugiau dėmesio romano technikai, žodžiu, daugiau drašos, atsidėjimo ir veržlumo kūrybiniuose polėkiuose! Kokių sugestijų būtų galima pasiūlyti konkursui? (Nukelta į 2 psl.)

Romano konkurso laureatui paašėjęs, kitų konkurso dalyvių vokalai su paslėptomis jų pavardėmis juri komisijos akivaizdoje sudeginami. Čia tas „apeigas“ atlieka juri komisijos narys Kestutis Keblys.

Nuotr. J. Gaizdė

Kertinė Parastė

LIETUVOS ISTORIJOJOS PROBLEMATIKA

Kiekviena gyva tauta rūpinasi savo praeities kuo gilesniu ir kuo tikslesniu pažinimu. Jos subrendimą galima matuoti savos praeities teisingu įvertinimu ir istorijos patirties panaudojimu, sprendžiant dienos valstybės bei tautos ateitį. Viso to būtina sąlyga savoji istoriografija. Deja, čia mes dar nedaug esame padarę. Daukantas, Maironis, Alekna, Šapoka, Sruogienė — štai ir viskas, neskaitytą okupuotoje Lietuvoje žiugždos redaguotos, itin promaskviškos Lietuvos istorijos, daugiau istorijos vadovėlių nėra. Tiesa, turime kiek studijų paskirais mūsų istorijos klausimais. Tačiau, visa tai gali būti vertinama tik kaip pradžia.

Mūsų istorijos šaltiniai buvo rašyti ir tvarkyti veik išimtinai svetimųjų. Svetimieji — daugiausia lenkai — pirmieji griebėsi kelti viešumon ir mūsų praeities faktus, pirmuoliaus, žinoma, nušviesdami juos savo interesų spalvomis. Dabar, spandos duomenimis, pradėta rengti išsami, nauja mūsų istorija. Susidariusi komisija, pasiskirstyta temomis, periodais ir, esą, rašymas jau pradėtas. Tuo reikia tik pasidžiaugti. Bet to dar nepakanka. Juk ir toji komisija vargu ar toliau pernagrinėjimo esamų veikalų nueis. Ji jokių naujų tyrinėjimų nedarys, jokių naujų studijų nerasys. Tuo tarpu mūsų istoriografijoje dar daug yra klausimų visai neišaiškintų, taip pat dar daug ko pakankamai neišsakyta, daug nevykusių, netikslų kai kurių mūsų praeities faktų aiškinimo, daug operavimo dokumentais, kurie niekad nebuvo tikrinti jų autentiškumo požiriu ir t. t. Čia norima patikėti tik mažą dalį tokios rūšies mūsų istorijos klausimų, reikalingų naujų ar papildomų studijų, kurios yra būtinos tikslesniam istorijos pažinimui:

1. Lietuvos valstybės (sritinės ir pilnos) kūrimasis.
2. Sritinės kunigaikštijos etnografinės Lietuvos žemėse.
3. 1251, 1386, 1413 m. Lietuvos krikštų apimtis, Krikščionybės atsiradimas Lietuvos žemėse ir jos valdose.
4. Senosios Lietuvos valdantiųjų klostės ir jų reikšmės raida.
5. Lietuvos bei josios sričių sostinės.
6. Lietuvos valdovo titulavimosi ir jo raidos klausimas.
7. Senosios Lietuvos valstybės dokumentų, kanceliarijos kalba.
8. Lietuvos valdovų kelionių aprašymai ir dienoraščiai.
9. Lietuvos didikų reikšmė XVI—XVII a. DLK gyvenime ir valstybės valdyme.
10. Lietuvos kilmingųjų asmens žymenys, herbai, antspaudai.
11. Lietuvos valdovų palatų, dvarų, kanceliarijų ir jų raida.
12. Dūgošo žinios apie Lie-

tuvą — jo šaltinių patikimumas, jų patikrinimas.

13. Duisburgiečio žinių apie Lietuvą šaltiniai, jų tikrinimas.

14. Strykovskis - Kojelavičius - Schleisingeris ir jų Lietuvos istorijos.

15. Sūduvių (jotvingių) bei Prūsų istorija.

16. Lietuvos totorių bei kairimų istorijos.

17. DLK miestai, amatininkai ir jų cechai.

18. Nelietuvių Lietuvos miestuose (vokiečiai, žydai, vengrai ir kiti).

19. Žemaitijos santvarkos savitumai, ryšys su „Tura Prutenorum“.

20. DLK demografija etnografinėje Lietuvoje ir Lietuvos valdose.

21. Asmeninė priklausomybė, baudžiava, vergija DLK žemėse.

22. D. Portos, Venecijos dožų ir totorių agentų pranešimai apie DLK.

23. Lietuvos - Lenkijos santykiai iki XIV a.

24. Volinija ir DLK santykiai su Hallu, Vengrija.

25. Lietuvos prekybiniai santykiai su kitais kraštais iki Vytauto laikų.

26. Vengrijos - Lenkijos teisiniai santykiai Jogailos vedybų metu.

27. Mindaugo - Vytauto veikla prieš sritines kunigaikštijas.

28. 1392 m. Astravos sutarties apimtys ir padariniai Lietuvos valstybei.

29. Lietuvos santykiai su Naugardu ir Ryga XIII—XIV amž.

30. Vorkslas kaitynių įtaka Vytauto santykiams su Ordinu.

31. Mykolo Žygimantaičio likimas.

32. 1387 metų privilegijos autentiškumas.

33. Metropolitano Focijus ir vysk. Z. Olesnickis, jų rolė bandant spręsti Lietuvos bažnytinio provincijų steigimą.

34. Lietuvos - Lenkijos santykių dokumentacijos patikrinimas.

35. Lietuvos - Lenkijos sienų pasikeitimai.

36. Sofija Vytautaitė ir jos veikla Vilniaus - Maskvos santykiuose.

37. XVI L. valstybės santvarka ir valst. teisės šaltiniai.

38. Senosios Lietuvos paprotinė teisė — jos apimtys, savitumai.

39. 1447 m. Kazimiero privilegijos ryšys su Lietuvos Statutu.

40. Lietuvos Statuto įtaka kaimynų teisiniam nuostatom.

41. Kuopa ir kuopinis teismas Lietuvos Statute bei papročiuose.

42. Žygimanto Augusto valdymo reformos įtaka Lietuvos žemėms ūkiui.

43. Karalienės Bonos politinė ir ūkinė veikla Lietuvoje.

44. Moterų paveldėjimo teisės raida Lietuvos papročiuose ir teismuose.

(Nukelta į 2 psl.)

Šiame numery:

- Lietuvos istorijos problematika.
- Pokalbis su rašytoju Vytautu Alantu apie aštuonioliktojo „Draugo“ romano konkursą.
- Stasys Pilka rašo apie Antaną Sutką.
- Kęstučio Gaidžiūno eilėraščiai.
- Dvieju nuomonės apie A. Kairio veikalą ir jo spektaklį.
- Valpurgijų naktys.
- Paskutinis žvilgsnis į Baltijos mokslininkų suvažiavimą.
- Nauji leidiniai.
- Kultūrinė kronika.
- Moterų gyvenimas.

Dar apie Antaną Sutką, teatro kūrėją ir žmogų

STASYS PILKA

Esminių dalykų pasigedimas. O iš to atsiranda pasiteisinimas, taipgi uždavinio praplatimas.

Lietuvos scenos veteranui A. Sutkui, bepraktikant apie Vydūną, staiga Kaune mirus, šio kultūrinio priedo redaktorius pastūmė pagundon, kad parūpinčiau nekrologinį rašinį. Pasitūliau kreiptis į asmenis, su vėloniu kažkaise tampriau susijusius. Nė vienas jų į kvietimą neatsiliepė, nusilenkiau redaktorius įleidžiams. Uždavinys pasirodė skubus, straipsniui įteikti terminas — čia pat. O lyg tyčia, oro temperatūra pašoko iki vasarinio zenito, drėgmė iš solidarumo ingi siekė aukščiausio taško. Mašinėle sudrėkusius lapus transliavau redaktoriui, jie buvo atspausdinti. Tačiau kažkaise verčia A. Sutkui daugiau dėmesio atiduoti ir prašekėjimą praplėsti. Tai darau, bandydamas atitaisyti pirmo bandymo, mano pojūčių neįsamtumą. St. P.

Svajotojų atnešta tikrovė. A. Sutkus idealina Vinco Kudirkos ir Vydūna. Pirmoji Lietuvoje memorialinė lenta. Kudirkos personažas keliose scenose. Jo kūrybos interpretacija.

Tikrais anuometinėje nelaisvoje Lietuvoje lietuviško teatro pradinių laikų (fantastais ar „pasitėliais prasmintais“) ...mānyčiai, tenka laikyti Juozą Vaitkų ir, jau nedėkingai užmiršta, Aleksandrą Vitkauską. Pastarasis (mūsų laikų pirmas) teatrinės kultūros siekė Maskvoje, sceninių darbų rimtai pasirodžiusi įkaršči užkūrė ir kita kaimietė. Toji nauja auka buvo mėgėjas vaidintojas Antanas...Sutkus. Jaunuolis, ketinęs pasirinkti vaitininko profesiją. Tačiau svaiginančių sceninių nuodų jau kiek paragavęs, ir...farmakologijoje priešnuodžių jiems nesuradęs, gyvenimą nutarė pašvesti aukavimams ant Melpomenos aukuro. (O toji deivė, aišku, atstovavo lietuvių mitologijos užmarštin nukeliavusią ar net nebuvusią vaidybinio meno glėbį.)

Jei klotimėnai ar kitokie lietuviški spektakliai buvo atsitiktinio pobūdžio ir vienkartiniai, Juozas Vaitkus (Zemaitis) ir Aleksanas dras Vitkauskas (Suvalkijose bei Aukštaitijoje) su lietuvių kalba vaidinamais emė vasaromis planingai „skrajojti“. Abu pamėnė mūsiški teatro pionieriai, būdami imperatoriškos rusų draugijos pilnatiesiai nariai, turėjo teisę savuoju amatu užsidirbti kasdieninės duonos kasiui; rusų administracijai nepatogu darėsi jų viešnagėms nesuteikti leidimo, net ir lietuvių kalba vaidinant. Ir tos gastrolės, skrajojama teatrėlių, vaidinimai, tapo svajonėmis pastoviai lietuvių scenai nemėnka pakopa. (Istoriografijoje, deja, toms pastangoms nėra jokios dokumentacijos, o žygdarbių kaltininkai jau yra iš gyvenimo išėję, nei prisiminimų, nei darbo eigos, nei vyksmų neatskleidė. Teliko vien...bendrasis žodžiais „patriotinio“ lietuviško teatro problemomis atpasakojama pasakėlė.)

Po pasaulinio karo, jau mūsų savivaldos metu, iš Maskvos (po kelių metų studijų bei praktikos) į Kauną sugrįžęs Antanas Sutkus imasi organizuoti „pastovų Tautos teatrą. (Lygiagrečiai imasi kūrime J. Vaitkus...ir...Kastanas Glinškis, rengdami savo sambūrių spektaklius: Vilniuje ir Kaune.)

Tautos teatras, dar amatoriško pajėgumo, atsitiktinio mėgėjų sąsatos, kad ir gaves valstybinę pašalpą, gyvavo iš dalies iki tol, kol neatsirado stipresnė meninė konkurencija. Nors A. Sutkus ambicija bei ryžtu jis ir vėl buvo...iš naujo atgaivintas...ateiti grįžiant jaunimo sceniniam darbui rimtesniu paruošimu. Šalia Tautos teatro, buvo puoselėjama ir satyros pobūdžio...Vilkolakis. Abi

šios institucijos likvidavosi dėl materialinių sąlygų, o lygia dalimi gal dėl vadovo kitokių troškimų.

Jau veikimo pradžioje išryškėja Antano Sutkus idealai. Tos dvasinės gairės jam...svitėjo dr. Vinco Kudirkos ir Vydūno asmenyse ir jų skleidžiamose idėjose. Primintinas retas epizodas. Tautos teatrui vos susikūrus, įvyko jo gastrolės. Bėviešint Naumiestyje (vėliau Kudirkos Naumiestyje) prie namo, kuriame mirė didysis Varpininkas, tapo prikaltas memorialinė lentelė, žyminti pastatytą ir nurodanti pagerbiančią iniciaciją. Tai pati pirmoji Lietuvoje panašios paskirties atžymėjimo bei pagerbimo manifestacija.

A. Sutkus net trejose scenose buvo režisavęs Kazio Inčiūros dramą „Vincas Kudirka“. Šiai prilegijai rodėsi tinkamas, nes pažino epochą ir rodė centriniam per sonaui kone pietimą.

Nuo 1921 m., kai galėjęs įvykį iš arčiau stebėti, temaciau Antaną Sutką tik viena syki vaidinant, jo veikimo dešimtmečiui paminėti vakare. Pasirodė žmogaus rolėje misterijoje „Visi žmonės“. Kartą, neprisimenu kuria proga, viešai ir įtikinančiai skaitė V. Kudirkos „Lietuvos tilo prisiminimus“. Vaidindamas, lygiai kaip ir skaitydamas, papirkdavo savo pavyzdingą tartimį, taurių rezononiškumą. Vienintelis Lietuvoje kelias

Apie aštuoniolikąjį Draugo romano konkursą

(Atkelta iš 1 psl.)

paprašė mane paskubomis sušaukti Centro valdybos posėdį ir pasiūlyti apsvartyti iškilnių rengimo klausimą. Turia pasakyti, kad visi Centro valdybos nariai tam pasiūlymui pritarė be didelių diskusijų bei svyravimų. Kodėl?

Visų pirma todėl, kad mes norėtume pajavirinti Detroito lietuvių pobūvių kalendorių, kuris per metus metus yra įgavęs uniforminį pobūdį — kaip galų gale ir visur kitur. Per 17 metų mes, detroitiečiai, tik iš tolo žiūrėdavome į Chicagoje ruošiamas iškilmes ir buvome smalsūs pamatyti kaip jos atrodo iš arti. Tai viena, o ant ra mes, Centro valdyba, turėjome ir labai konkretų tikslą, būtent, laimėti kiek pajamų savo išdavi papildyti. Centro valdyba turi nemažą rimtų projektų, kuriems įgyvendinti reikia lėšų. Per paskutiniuosius metus savo išdavi stovį mes gerokai pagerinome, ta čiau, kaip žinoma, organizacijai išteklių niekad nebūna per daug.

Mes jaučiame, kad Detroito lietuvių visuomenė mums pritaria ir susidomėjusi laukia kovo 22 d., kada iškilmingas aktas ir koncertas įvyks. Man tikrai buvo malonu išgirsti Jūsų, p. Redaktoriaus, žodžius, kad „detroitiečiai toli gražu nemiega“, ir aš nė kiek neabejoju, kad toks kultūrinis įvykis, kaip premijos įteikimo iškilmės, mūsų miesto lietuvių visuomenę dar labiau išjudins. Aš manau, kad „Draugas“ labai gerai padarė, pajudėdamas iš Chicago, kur premijos įteikimas nebebuvo jokiu būdu iškilnių rengimų atiteko LŽS Centro valdybai aš dabar ir pasakyti negalėčiau, tik tiek žinau, kad „Draugo“ korespondentas Detroito, Centro valdybos išdavininkas V. Selenis,

— Kiek man žinomi „užkulisai“ iniciatyva šiemet surengti premijos įteikimo iškilmes Detroito kile iš pačių detroitiečių. Tiesa sakant, mes nelabai tikėjome, kad „Draugo“ žmonės tam pri-tars, bet maloniai nustebome, kad jie greit ir noriai sutiko. Galimas dalykas, kad čia prisidėjo ir faktas, jog šiemet konkurso juri komisija buvo paskirta Detroito. Kokiu būdu iškilnių rengimų atiteko LŽS Centro valdybai aš dabar ir pasakyti negalėčiau, tik tiek žinau, kad „Draugo“ korespondentas Detroito, Centro valdybos išdavininkas V. Selenis,

Kauno satyros teatre „Vilkolakis“ improvizacinio veikalo „Dictator, Cunctator, Triumphator“ vaidinimas 1924 - 1925 metų sezono. Režisierius Antanas Sutkus.

Maskva anuo metu buvo suaugęs, gyvas, įvairių siekimų teatrinis centras. Kunkuravęs su Peterburgu, mažiau paradinis, dvasiniai, sakyčiau, šiltesnis. Jaunas lietuvis, vien Kauno menkus įvykius iki tol stebėjęs, gavo pamatyti ne tik Maskvos Meno teatro galimus spektaklius, komercinės scenos vaidinimus, bet ir kelių kitų naujovėmis žymių teatrų darbą bei laimėjimus. Gi neturtingam studijui didelių galimybių mieste visada atsiradavo proga koki sceninį darbą susirasti. Sen ir ten padirbėti, patirties įgauti ir teatrinis amatus daugpusiškai pažinti. O svarbiausia, teatrine kultūra persimti.

A. Sutkus uolumas, pareigūmas, kruopštumas, be abejo, atkreipė dėmesį. Gavo pastovias tar nybas kaip techniškas spektaklių tvarkdarys, vadinamas režisūros padėjėjas. Tasai pareigūnas pratimų laikotarpiu veda repetitijų dienyne, parūpina reikalingą butaforiją bei rekvizitą, atlieka kitus, režisierių įgeidžiams patenkin-ti patarnavimus. Spektaklio metu jo pareiga iš anksto patikrinti, ar visi dalyviai yra atvykę, ar dekoracijos ir baldai, laiptai ir t.t. tvar kingai sustatyti... ir yra skirtose vietose. Jis duoda ženklą uždangai pakelti ar išsiskleisti, lygiai jis yra atsakingas už uždangos tinkma momentu užskleidimą ar nuleidimą. Stebi, ar veiksmo metu ar akta pradant visi vaidintojai būna scenon pasirodymo vietoje, kontroliuoja, kaip tai vyksta (kartais tai esti paini procedūra, operuojama...elektros mygtukais). Režisūros padėjėjas lygiai elektromonteriams diktuoja apsvietimo pakeitimus, tinkamu momentu įvykdyti garso efektus, valdyti užkulisyje esančius statistus ir t. t. ir t. p. Jis atsako už visko būvimą savo vietoje ir savo laiku. Neužmirškim, jog užkulisuose vyrauja įtempta, nervinga atmosfera ypač premjeroje ar ypatingos paskirties vaidinimu... valandomis. Režisieriaus padėjėjas lygiai prieš akis dažnai tik kšienė elektros lemputę apšviečiamą, smarkiai išbraukytą, įvairiais ženklais atžymėtą veikalo egzempliorių: jo vadme mecum — spektaklio techniko tvarkaraštis, atsakomybės ir galios simbolis. Darbas įtemptas, reikalaujantis neužmiegančio budrumo, surištas su dideliu atsakomumu, pedantiškų trūbių, bet... nusisijęs su kūrybingumu, netekijęs meninės iniciatyvos. Padėjėjas (inispicentas) tėra vien klusnus režisieriaus taktininkas, už spektaklio sėkmę atsakingas... žmogus... tarpininkas tarp meno ir administracijos, lyg ir techninio personalo atstovas.

Norėčiau manyti, jog toji pradinė teatrinio darbo fazė buvo uždėjusi A. Sutkui savotišką antspaudą, prisidėjo prie to, kad buvo laikomas „sausu“ bei formaliu režisierium. Pakankamai pažinęs pasaulinę dramaturgiją, sumaniai valdęs techniką, atėdavo pasitvymų pasirodė, tačiau repetitijų metu pasilikdavo nelinkęs su manymo keisti ar...nelaukiant išplaukusiomis galimybėmis užsudegti. Tai, žinoma, nėra nuodėmė ar mažavertiškumo požymis, tai tik savita kokybė. Tačiau įdomu, jog „Vilkolakis“ spektakliuose tas pats Sutkus nestigo nei drąsaus išradininko, nei išjuokai nelauktų formų, pilnakraujų išskumo,

jaunatviškos drąsybės. (Dažnai savyje užsidarę, tartumei rūstūs vyrai, iš pažiūros nuobodūs piliečiai šlepią savyje ir aštrų humora ir linksmai išdaigai palinkimą. Visai pasitaiko.)

Kaune Antanas Sutkus debiutuoja kaip kūrėjas — režisierius, sceninio meno pedagogas. Lygiagrečiai įrodo (ispūdį darančius) sugebėjimus administracinėje ir organizacinėje srityje. Savimi patikis, ambicingas, biurokratams imponuojas, sugebėjęs pačioje veiki mo pradžioje apie save suburti nerimaujančius rašytojus bei dailininkus, ar scenai pavilioti ir suvilioti jaunimą.

Anadien Rusijoje dar teberu-

PARAŠTĖ

(Atkelta iš 1 psl.)

45. Lietuvos privilegijos ir Lietuvos Statuto nuostatai žy-dams.
46. Senosios Lietuvos matų bei saikų vienietų raida ir len-telės.
47. Pirmasis Lietuvos valsty-bės padalinimas — Volinijos atplėšimas.
48. 1569 m. Lublino seimo protokolai ir lietuvių argumen-tacija.
49. DLK valstybės aparato ir valdancijų sluoksnių lenkini-jai būna scenon pasirodymo vietoje, kontroliuoja, kaip tai vyksta (kartais tai esti paini procedūra, operuojama...elektros mygtukais).
50. DLK seimai, jų nagrinė-ti klausimai ir klausimų reali-zavimas.

Būtų gera, kad ypač jaunie-ji mūsų istorikai, jau čia baigę studijas, irgi galėtų gyviau įsijungti į mūsų istoriografijai rūpimų klausimų nagrinėjimą.

J. Dn.

Ofis: 3138 West 63rd Street
Tel.: PRospect 8-1717
Rezid.: 3241 West 68th Place
Tel.: REpublic 7-7668

DR. S. BIEZIS
CHIRURGAS
Valandos: Kasdien nuo 1 iki 3; trečiadieniais uždaryta. Antradieniais ir penktadieniais vak. nuo 7 iki 8 val.

DR. VL. BLAZYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampus 63-606 ir California
Val.: kasdien nuo 6-8 val. vak.
Seštad. 2-4 val.
Trečiad. ir kitu laiku pagal susitarimą.
Ofisio tel. 478-4042
Rezid. tel. WALbrook 5-9048

DR. K. G. BALUKAS
AKUŠERIJĄ IR MOTERŲ LIGOS, GINEKOLOGINĘ CHIRURGIJĄ
6449 S. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Pirmą ligonius pagal susitarimą; jei neatsiliepa, skambinti HU 8-3222

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIŲ IR GERKLĖS LIGOS, PRITAİKO AKINIUS
2858 West 63rd Street
Val.: kasdien 10-12 val. ir 7-9 v. vak. Seštadieniais 10-1 val. Trečiadienį uždaryta. Ligoniai priimami susitarus.
Ofisio telefonas: PR 8-3229
Rez. tel. WALbrook 5-5076

DR. C. K. BOBELIS
Inkstų ir šlapimo takų chirurgija
Tel. 695-0533 — Elgin
425 No. Liberty Street
Route 25, Elgin, Illinois

DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val.: pirm., ketv. 1-4, vakar. 7-9 antr., penktad. 1-5, treč. ir sešt. uždaryta.

seno simbolizmui madingas nusilenkimas, įkandin sekė pokarinis įkarštis — ekspresionizmas. A. Sutkus jaunatvė tom naujovėm irgi bandė nusilenkti. Ypač savo rašiniams...ėmė propaguoti „santarmingo“ (atseit, simbolinio) teatro išganingumą. Nors į praktinio darbo verpetus patekęs, netrukus užmiršo kadaise pirštą srovę ir duoklę...atidavė aiškesniam realizmui. Vis dėlto „Vilkolakis“ improvizaciniam turiniui ieškojo moderniškesnių formų, kurios jungėsi su Commedia dell'Arte per savąją priznę perleistu „aktualiū“ satyriniu gnybtelėjimu ir kiek grubesniais pokštais. Tai, mano galva, buvo režisie-

riaus A. Sutkaus kūrybinis stiprumas, pasireiškęs ir jo Kauno Valsitybės teatre Jacinto Benavente komedijos „Išvirkščias gyvenimas“ režisuotoje premjeroje.

Teatre apskritai įdomūs ir reikalingi skirtingų polinkių režisieriai. Net ir vadinamieji „sausokai“, aktorius laiką griežtoje kontroleje, betgi nei idėjomis, nei kūrybiniais sužaibavimais neuždega.

Antanas Sutkus mėgo aukštesnės meninės vertės dramaturgiją, literatūrinį, taip sakant, teatrinį. Banalumui ar publikai patikauti nenusileisdavo. Jo pastatymai buvo rimti, skoningi, žiūrovų y-

(Nukelta į 7 pusl.)

Ofisio — HE 4-5758.
DR. S. ir M. BUDRYS
ALERGIJA
2751 West 51st Street
Valandos: antradieniais, penktadieniais 2-9 v., seštadieniais 10-1 p. o. Ligoniai priimami pagal susitarimą

Dr. Ant. Rudoko kabinetą perėmė optometristas
DR. EDMUND E. CIARA
2709 W. 51st Street
Tel. — GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: Pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antradi. ir penktad. 10-4; seštad. 10-2 val.

Ofs. 735-4477. Rez. PR 8-6960.
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCIJŲ LIGOS
Crawford Medical Building
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rez. Tel. GI 8-0873.
DR. W. M. EISIN-EISINAS
Akusierija ir moterų ligos
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepa, skambinti: MI 3-0001.

Ofisio tel. PR 8-2820
Namu — rez. PRospect 8-9084
DR. JANINA JAKSEVIČIUS
JOKIA
2656 West 63rd Street
Pirmad., antradi., ketvirt. ir penkt. nuo 10 iki 4 val. ir nuo 5 iki 8 v. v. Seštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. Pr 8-6022 Rez. PR 8-6960
DR. E. JATULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika
2815 W. 71st Street
Ofisio val. kasdien nuo 9 iki 9 v. v. Sešt. nuo 9 iki 12 val. arba susitarus.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 W. 63rd Street
Val.: kasdien nuo 1-4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiad. ir seštad. uždaryta.

Ofisio ir buto tel. OLYmple 2-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir seštad. tik susitarus.

Tel. — REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
(Lietuvis gydytojas)
3925 West 59th Street
Val.: pirmad., antradi., ketvirtadi. ir penktadi. nuo 12-4 v. p. p. 6-8 val. vak. Seštad. 12-3 val. p. p., trečiad. uždaryta.

Tel. ofisio ir buto OLYmple 2-4169
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Street, Cicero
Kasdien 1-5 val. ir 4-8 val. vak., išskyrus trečiadienį.
Seštadieniais 12 iki 4 popiet.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALYBĖ
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmad., antradi., ketvirt. ir penkt. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6-8 val. vakar. Trečiad. nuo 11 val. ryto iki 1 val. p. p., seštad. 11 val. ryto iki 3 val. p. p.
Ofisio tel. RE 7-1168
Rez. tel. 239-2919

DR. MARIJA LINAS
AKUŠERIJĄ MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telef. HElock 6-3545
(Ofisio ir rezidencijos)
Valandos pagal susitarimą

Ofisio tel. PR 8-7778. Rez. PR 8-4732
DR. A. MACIUNAS
CHIRURGAS
2858 West 63rd Street
Valandos: pirm., ketv., 5-8 val., antradi. ir penkt. 1-4 val. Prilimnėja tik susitarus

Ofisio HE 4-1818. Rez. PR 8-9501
DR. J. MESKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val. kasdien 9-11 ryto ir 4-8 v. v. Seštad. 9 v. r. — 3 v. popiet.

ASSOCIATE OPTOMETRISTS
Lietuviškai kalba
DR. FRANK PLECKAS, OPT.
8424 W. 63rd St. GR 6-7044
Pikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses".
Valandos pagal susitarimą
Uždaryta trečiadieniais

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPEC. VIDAUS LIGOS
Tel. Ofisio PR 4-7899; Namų 925-7099
5159 So. Damen Avenue
Valandos: 2-9 val. p. p. Išskyrus trečiadienį

Telef. 423 - 2660

DR. E. RINGUS
RENTGENOLOGAS
9760 So. Kedzie Avenue
Val. pirmad., antradi., ketvirtadi. ir penktadi. 8 v. r. iki 3 v. r. Treči. ir seštad. 8 v. r. iki 8 v. popiet.

DR. ŽIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDIJOS LIGOS
2745 West 69th Street
(Tel. 737-2290 ofisio ir rezidencijos)
Pirmą ligonius tikslai susitarus — (By appt.).

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, PUSLĖS IR PROSTATO CHIRURGIJA
Ofisias 2454 W. 71st Street
Val.: antradi. nuo 2-5 popiet. ketvirtadi. nuo 6-8 vakaro
Ofisio telefon. 776-2880
Rezid. telefon. PRospect 9-6780

DR. ALDONA ŠIMKUS
AKIŲ LIGOS IR CHIRURGIJA
PRITAİKO AKINIUS
15542 So. Cicero, Oak Forest, Ill.
Kabineto tel. 687-2026
Namų tel. 839-1071
Vizitai pagal susitarimą

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofisio tel. REliance 5-4110
Rez. GROvehill 6-0617
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 12 val. iki 3 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak.; antr. ir penkt. nuo 12 iki 8 v. vak.; p. p. ir vakaris pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisio 3750 W. 71st Street
Telefonas — 925-8296
Valandos: 2-8 v. v., penktad. 10-12 v. r., 2-8 v. vak. Seštad. 1-4 v. vak. Seštad. ir trečiad. uždaryta
Rezid. tel. WA 5-3099

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
BENDRA PRAKTIKA IR MOTERŲ LIGOS
Ofisias ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PRospect 6-1298
Ofisio val.: Pirm., antr., treči. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Seštad. 2-4 val. popiet. ir kitu laiku pagal susitarimą.

Of. tel. HE 4-2123, Namų GI 8-6199
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Pirmą ligonius tikslai susitarus
Val.: 2-4 p. p. ir 6-8 v. vak. Trečiad. ir seštad. uždaryta

Telefonas — GROvehill 6-2823
DR. A. VALIS LABOKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ AKUŠERIJĄ IR MOTERŲ LIGOS
2524 West 69th Street
Valandos: 1 iki 4 ir 6 iki 8 v. vak. Seštadieniais 1 iki 4 val. Trečiadieniais uždaryta.

Tel. PRospect 6-9400
DR. ONA VASKEVIČIUS
(VASKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6648 So. Albany Avenue
Val.: pirm., antradi., ketv. 6-8 val. vak. Seštad. ir trečiad. 2-5 popiet. ir kitu laiku pagal susitarimą.

Tel. ofisio PR 6-6446, rez. HE 4-3150
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Val.: 9 iki 4 v. p. p. ir 7 iki 8 v. v. Treči. ir seštad. pagal susitarimą

Ofisio tel. 767-2141, Namų 838-4850
DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road
Val.: pirmad., antradi., penktadi. 1-4 ir 6-8 v. v., ketvirt. 4-8 v. vakar. Seštadieniais 11-1 val. popiet.

Magiškojo žodžio pasiilgus

A. Kairio "Šviesa, kuri užsidegė" pastatymo Los Angeles scenoje proga

Puošnioje brošiūroje "Pirmasis teatro festivalis" tilpo bene paskutinis Benio Babrausko rašinys iš "Puokštės nemirusiems", kuriame rašikiai suveda visumon Anatolijaus Kairio tragedijetės "Šviesa, kuri užsidegė" idėjinis turis. Svyturys —tautos gyvybės simbolis, uždegamas magiška žodį ištarus... Išstarti tą žodį tegali tas, kuris tam žodžiui turti yra iškentęs kovas ir kančias.

Tas vaidinimas laimėjo Teatro festivalyje dvi šaunias atestacijas: Los Angeles dramos sambūriui pripažintas vieno iš dviejų iškiliausių dramos sambūrio vardas (režisūra) ir scenovaizdžio autoriui — iškiliausias scenos dailininko vardas. Tai rež. Dalia Mackalienė ir dail. Algis Zaliūnas.

Iki šiol daugybėje rašinių teatro festivalio proga neteko aptikti vertinimų, atskleidimų, paskelbtų post factum, veikalam atstautant jau po rampos šviesos, po aplodismentų, po uždangos užsiskleidimo.

Tačiau tą patį veikala, su tomis pat dekoracijomis, su tais pačiais vaidilomis, dar neatvėsusį po Festivalio įtampos, Los Angeles dramos sambūris parodė savo miesto scenoje. Ir apie tą žingsnį į priekį dramatinio meno arenoje smagu čia rašyti ir tuo didžiuliu.

"Šviesa, kuri užsidegė" buvo vienintelė premjera festivalyje. Tai, reikšia veikala, kuriame ten ka minti pirmasias pėdas, jaustis ir pionierių ir konkvistadoru. Los angeliečiai tapo to darbo liudininkais, kurio rezultate pasak S. Santvaro, aktorių vaidybinių teisybė galės atskleisti "Šviesos, kuri užsidegė" teigiamuosius bruožus ir sušvelninti pasitaikantį jos duobėtumą (Lietuvių literatūra svetur).

Veikalo tūryje Santvaras, atrodo, pavojingais duobėtumais laikė per didelę veikalo ekspoziciją režisieriaus iniciatyvai. Kiek detaliai autorius kooperuoja scenovaizdžio nusakymui, tiek jis atviras yra charakterių ekspozicijai. Ir tame glūdi didelis gundymas režisūrai to veikalo imtis ir, šiuo premjeros atveju, iminti pirmasias pėdas interpretacijoje.

Cia mums tenka tik apžvelgti tą interpretaciją, neličiant idėjinio veikalo turio, kuris, reikia tarti, jau ne kartą buvo apžvelgtas: mano rašiniai Pradalgėje, Drauge, Santvaro —Lietuvių li

JURGIS GLIAUDA

teratūra svetur; Babrausko vaidinimo knygos įvade ir Festivalio brošiūroje.

Kada Los Angeles trupė atvyko festivalin, vaidinimo dekoracijos sutilpo trijose nedidelėse dėžėse. Tai buvo kontrastas, palyginus su kitais festivalio varžovais, atvežusiais dideles savo dekoracijų sankrovas. Čia buvo tartas nuostabus holivudiškas išradingumas. Ir ta Hollywoodo artybė: dekoratyvinio meno ekstraktas, tik tiek kiek to reikia scenai, ne ornamentas, bet esencija, ne barokas, bet funkcionalinės linijos žymi A. Zaliūno scenovaizdžio traktavimą. Kada prasiskleidžia uždanga, tam tikrą laiką šios tragedijetės scenovaizdis skaudžiai žeidžia psichiką. Tai pirmasis ir žvarbusis atsiskleidžiančio veikalo akordas. Avanscenos šviturys neturi vilties degti, įstanti senų rūmų kolonada

juosia aikštė labirintu be išieties, ir vien tik juodo dažo rūmų griuvėsiai yra tikras prieangis į siaubą. Veikalo nuotaikos sintezė taip sukaupia į scenovaizdį, jog vėta tam tikrą laiką užtrukti su scenos ekspozicija, kad žiūrovai prapliupty aplodismentais dailininkui. Taip buvo atsitių Kauno teatre. Tokia buvo tradicija Stanislavskio teatre: dailininko sukurto scenovaizdžio paroda. Savo ankstyvesniuose scenovaizdžiuose Zaliūnas buvo išskirtinai tikslus. Šiame veikale, kurio makabriškas fantastiškumas buvo itin sunkus riešutas perkasti, Zaliūnas tapo vienu geriausių mūsų scenos dekoratorių laureatu.

Visa savo ekspozicijos slinktimi veikalas primena operos struktūrą. Koncentracija į meditaciją, išsakygą, duetas, trio, arija ir rečitatyvas, baletinis groteskas, nuotaikinis kontrapunktas: visa tai tarytum sudarė režisūros ištieties punktą interpretacijai. Tai

subtilaus operinio atsiskleidimo pradai, gal būt, yra ir tebus vienintelis raktas išskirti veikale sukaupoms idėjoms.

Tam atskleisti charakteriai žengė scenon, o pagal tą jų pasirodymo tvarką bandome čia aptarti jų įnašą ir veikalo atskleidimą.

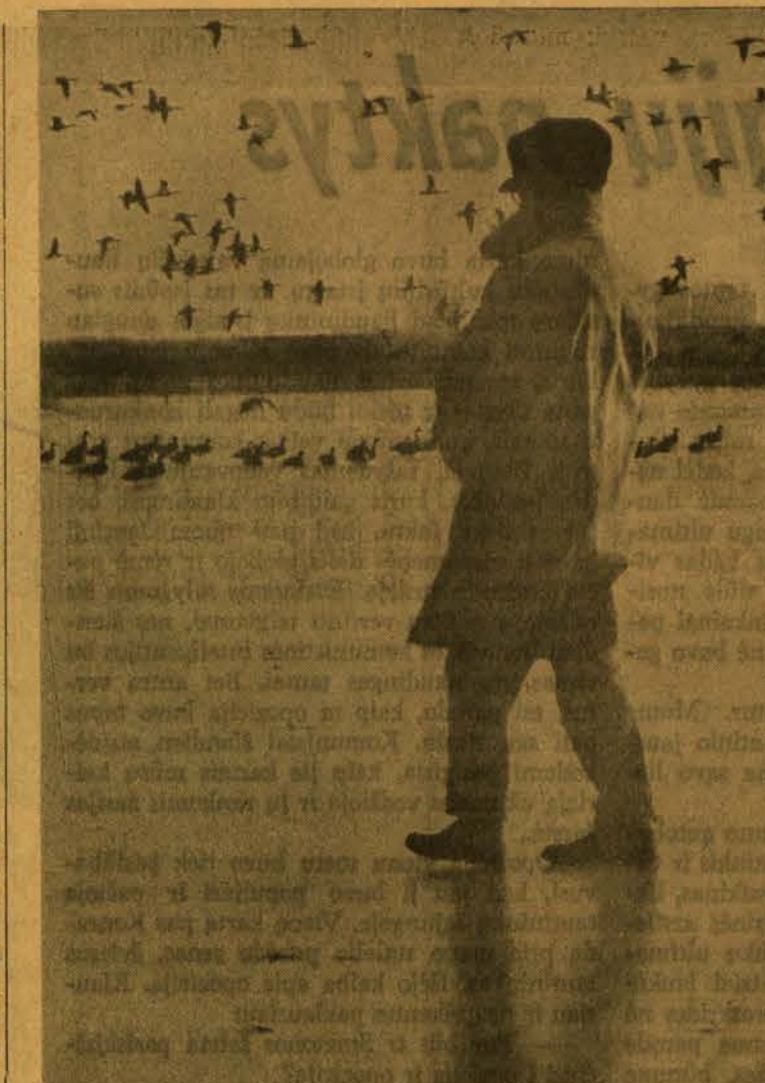
Jis — Manfredas Prišmantas — realusis scenos personažas, jaunas laisvės kovotojas su optimizmo primatu. Jo elgesiai tik kartais pailse, ir juosna įžengia nuovargis, tačiau jis tuoj nustumiamas atkaklaus pasiryžimo išsilaikyti. Jo balsas turi įdomią skalę tarp pastovaus atkaklumo ir minutinio nevilties samysio. Prišmantas geras savo fizinei tapatybė su personažu: jaunatvė, nuoširdumas, šiltas tembras išsakyme, malonus padrasinimas svyruojančiosios Jos.

Ji — Viltis Jatulienė — išreiškia daugiau lūžio, ji giliau susvruoja ir ji atkakliai teisinasi, girdėdama teisingus jo priekaištus dėl jos susvyravimo priešo ugnį. Toje rolėje aktolei sunkiausia atskleisti visą save.

Ji ir jis sudaro pirmą veikalo duetą, kurio dėstyme abudu sūdo daug tonų: nuoširdžių, priekaištų, atrių, ir, net, bravūriškų. Jų duetui sudarė vieną esminį bendros orkestracijos toną, pajėgiantį realybę surišti su vizualiniu pasauliu, su alegorijos kupiniais vaizdais.

Viena iš komplikuočiausių veikalo ralių yra Vienasūvis — žustančio, mirstančio ir visad gyvo partizano personifikacija. Erdvilas Janulaitis, kuris vaidina tą rolę, turėjo jungti savyje herojiškus aspektus, sarkazmą savo persekiojtojų atžvilgiu, siekio primata prieš tikrąją mirtį. Tam atskleisti Janulaitis rado balso skalę idomius ir tikrus atspalvius. Jo laikysena įtikino jo siekio nemarumų, o tas simbolinis herojaus esimas maraus ir traukos kūno apvalkale sudarė jo rolės esmę. Tai buvo sėkmingai pademonstruota už trečiojo veiksmo metu.

Sekretorė — Ilmara Mažeikaitė, ir Deputatė — Danutė Barauskaitė yra idomus ir kontrastingas duetas, kuriame kartais jų arioso skambėjo disonansiniai tonai: vienos — lyriškai, kitos — Deputatės apmaudingai. Kartais dueto arioso sutapdavo, pasiliedamas apmaudo unisonu. Tos jaunų aktorės pademonstravo mūsų estradoje dar neįžengtą sferą, kur atgaila už žemės nuodėmę pragaro žara degina pomirtiniame būvyje. Jų apmaudo scenose ir tas scenas lydinčiose detalėse Mažeikaitės pirštų konvulsijos mėlyno apdaro fone, Barauskaitės veido grimasa, su juodose daubose spindinčiomis akimis, sudarė nepakartojamą, tiesiog parbloškiančią detalę visumoje, interpretuojant nerealamu atrem-

Nuotrauka Vytauto Mažello

Kęstutis Gaidžiūnas

Saltyje

Nuogi medžiai
Virš išsekusios upės
Dreba saltyje.

Vieniša slyva

Vieniša mėlyna slyva
Dekoruoją belapi medį.
Tyčiodamasi iš žiemos vėjo.

Mačiū

Kepykdoje
vaikas žiūrėjo į cinamono
pyragėlius,
ašaros bėgo
veidu,
lauke lijo,
ir žmonės
dengė
veidus
laikraščiais.

Pasakyk

Pasakyk man, tvenkiny,
kiek veidų
tu atsimeni?

Po vidurnakčio

Po vidurnakčio
Miegusitas vėjas
Sujuda
Užpūsti žvaigždės.

Žibintai

Žibintai
Rauvi ir geltoni
Supasi akacijose
Kaip peteliškės,
Prisameigos nakties.

Jūros dvasios

Mėnuo balo,
Pabūges
Jūros dvasių —
Aksomo
Rūko.

Kruopa smėlio

Zuvėdros
Verkia virš
Molų, ir aš
Kaip kruopa smėlio,
Ant bangų laužomo
Krantu.

tui. Jie pabrėžė savo brutalumą išieškotais, duriančiais judesiais, arogantiškais balsais ir, kas svarbiausia, budeliškos dvasios atskleidimu santyky su kitais personažais. Jie abu budeliai: Vidugiris — budelis, klusnus bei svergavimo pražūtinga palaima stymo, Gilys — budelis sadistas. Jų priešprieša buvo Lunatikas

— Juozas Pupius. Savo makabrišką rolę Pupius akcentavo machiaveliška prigimtimi. Jo išieškotos pantomimos rodė jo dvivei dišką vaidmenį Koriko palydoje. Jo užsimojimui įvykį suprasti ir pasukti savais keliais, gal būt, darė jį baisesnį ir pavojingesnį už Koriko palydos budelius. Pupiaus balsas turi dvi dėkingas scenai skales: valdingą ir įsitenkiančią valdovui.

Veikalo centre stovi figūra, prieš kurią nukreiptas gerųjų siekis. Tai Korikas — Vincas Do vydaitis. Jis puikiai atliko tą rolę, kurios esmę sudaro monumen talumas. Tai jis, su operetiniu raudonu munduru, įžengia į makabrinių personažų minią, priverčia juos paraduoti groteskinių šokių, režiančioms dūdoms griau džiant, išlaiko monumentalumo išraišką nebylios scenos metu. Metalinio tembro balsu jis isako, reikalauja, priekaištuoja ir grasi na. Jis palaipsniui įkelia savo sta binį monumentalumą iki apogėjaus Partizano teisme, kur tačiau palūžta ir klumpa ant žemės. Ir Dovydaitis tas galimybės kilti ir lūžti, isakyti ir maldauti išnau dojo nepalyginamai gerai.

Tas visas išvardintas ansamblis Mackialienės režisūroje buvo tapęs vienu orkestru, kur nebuvo atskirų žvaigždžių ir šuolių į šoną. "Šviesa, kuri užsidegė" buvo ne tik premjera temos naujovė. Veikalas buvo mūsų scenoje ir premjera savo išieškojimu, savo scenovaizdžio ir vaidybos novatoriškumu. Losangeliečiai tiki, kad festivalio žymenų skyrimo komisija buvo tiksliai savo vertinimais ir atžymėjimais.

(Nukelta 1 psl.)

• Laisvojo pasaulio lietuvių kompozitorių muzikos koncertas buvo surengtas Aktorių namuose, Vilniuje. Kaip "Literatūroje ir mene" (vasario 1 d.) rašoma, "užsienyje gyvenančių lietuvių kompozitorių kūrybos vakaras pas mus buvo surengtas pirmą sykį jaunų muzikų entuziastų jėgomis". Koncertas buvo pradėtas Vytauto Bacevičiaus fortepioniniais kūrniais "Meditacija" ir "Apmąstymais", kuriuos pasakambino R. Kontrimas. Taipgi buvo pagrota Vytauto Bacevičiaus III styginis kvartetas. Ten pat "Literatūroje ir mene" apgailestaujama, kad kitų dviejų kompozitorių Gražinos Bacevič "Trijų dalių simfoninė muzika" ir Dariaus Lapinsko "Mergaitės dalia" koncerte skambėjo jau tik iš įrašų, atseit iš plokštelių ar magnetofono juostų. Publika koncerte komentariniai žodžiai dar buvo supažindinta su visais trimis kompozitoriais bei jų kūryba.

Valpurgijų naktys

Iš spaudai paruoštos knygos "Milfordo elegijos"

Jonas Aistis

(Tęsinys iš praėjusio šeštad.)

Nepriklausomybės pasiekėme tinkamai jai nepasiruošę, patys buvome, dėka susidariusių ir buvusių sąlygų, nesolidarius ir nevieningi. Daugis, atrodo, netikėjo nepriklausomybės pastovumu. Kai stinga vilties, nėra tikėjimo, o kai nėra tikėjimo, pati ateitis yra vali ir nepastovi.

Negana to, mes neturėjome savo aukštosios mokyklos, kuri būtų auklėjusi kiek konkre tesnį patriotizmą ir valstybės supratimą arba pilietinę samonę. Nejaudėme etnografinių ribų, stigome dažnai ir tautinės samonės. Šviesuoliai, kurių pertekliaus tada itin neturėjome, buvo už genį margsni. Prie to reikia pridėti, kad valstybė kilo ir kūrėsi karo ir revoliucijos garuose. Iš viso to seka, jog mūsų valstybingumas buvo silpnas ir netikras, bet vis dėlto anuolaikinės šviesuomenės pastangomis buvo atstatyta valstybė, buvo apgintos sienos, buvo įsteigtos institucijos, buvo pravestos žemės ir kitos socialinės reformos.

Tiesia, buvo namaža klaidų valstybės atkūrimo, bet jos su laiku galėjo būti išlygintos ir atitaisytos. Šiandien tik užkietėjęs skeptikas galėtų abejoti nepriklausomybės reikalin gumu.

Sunku, sako, išmokyti kovos žirga traukti arklą ar vilkti akėčias. Nelengva buvo ir kovos visuomenei pilnai perprasti pilką kasdienybę, o ypač prie josios prisitaikinti. Didvyriai nesitenkino vienais laurais ir žymimais, o jų buvo geras šusnis. Valstybės ištekliai buvo per daug kuklūs visais plačiai pražiotas koseres užkišti. Atsirado aibė lozorų ir kankinių, nekantrių ir žiovanasrių. Uvėresnis pats siekė, kas jam, jo manymu, "priklause".

Laiminga ta šalis ir valstybė, kurios kariuo menė žino savo paskirtį ir vietą. Nepriklausomybės kovų metais lietuviai kariai parodė pasišventimo ir didvyriškumo. Tiesia, ji turėjo atšineštinę silpnębę. Karininkijos pirmasis bran duolys, kuris ilgiems metams nudažė karinin-

kijos papročius ir tradicijas, buvo beveik išimtinai rusų mokyklų auklėtiniai. Didelei tautai ar imperijai labai svarbu turėti paradams ir pažiūrai kariuomenės luoma. Mažai tautai reikia kario-piliečio: paprasto ir uolaus, reikale narsaus ir patvaraus tautiečio. Ne paslaptis, kad lietuvių kario didesnė lavybos dalis susidėjo iš taisyklingos žingsniuotės, lyg ji būtų buvusi lemiamoji kovos mankštės dalis. Būtų buvę daug geriau, jei tas laikas būtų buvęs panaudotas naujiems, nedideliame kraštui pritaikintiems kovos būdams įsisavinti. Karininkų būtis buvo visai svetima mūsų kraštui ir galimybėms. Darėsi kažkokia nereali kasta. Su savais papročiais ir sayu kario garbės pajautimu. Jei karininkas, sakysime, nusikalsdavo visiems bendriems ir privalomiesiems istatymams jis nebuvo atiduodamas teismui, kaip kiti piliečiai, o teisiams savų teismų. Teisiamas dažnai už nusikaltimus, kuriuosna selpesnj žmogų skatino karininkų "tradicijos".

Bet pati žalingiausioji taikos meto karinin kijos yda bus buvęs karininkų politikavimas. Jis privedė prie perversmo ir kelių bandymų nuversti valdžią.

Perversmai visada žalingi. Minėjau Algirdo-Kestučio perversmą. To perversmo pasekos buvo tos, kad nuo to meto Lietuva Vakaruose pradėta vadinti ne karalija, bet kunigaikštija. Jei nebūtų buvę to perversmo Lietuva gal iki šiol būtų išsaugojusi karalijos titulą.

Karaliaus ir karalijos įvardai kai kada įgyja populiaramo kasdieniuose mūsų ginčuose ir kivirčiuose. Asmeniškai esu už demokrati nę valdžios atmainą, ne už karaliją ar tironiją. Karalius yra iškreipta Karolio forma (da-

tuotina Karolio Didžiojo valdymu). Karolis Didysis buvo Bažnyčios galvos sakraliniu būdu vainikuotas valdovas. Ta tradicija nusitęsė iki naujųjų laikų. Tačiau patšai Karolis Didysis buvo vadinamas "rex" titulu. Lotynų žodis rex reiškia valdovą viršesnį už kitus: Jupiter, rex deorum — Jupiteris, dievų valdovas, Alexander, Macedonum rex — makedonų valdovas Aleksandras (tas karalius vadinant būty tikras anachronizmas), leo, rex ferarum — žvėrių valdovas liūtas, iki rex conviviū — puotos valdovas (tvarkytojas)... Mano tad manymu, Lietuva galima vadinti karalija tik iki Gedimino — Jaunučio imtinai, nes iki to laiko ji buvo vieno, niekam nepavaldaus valdovo valdoma. Dėl to niekas, manau, išskyrus gal vienus tik lenkus, neprotestuotų ir nesipiktintų, juoba, kad taip mūsų valdovus titulavo Vakarų pasaulis. Kunigaikštis yra lietuviškas valdovo lyties sinonimas. Tos lyties gynėjai turi lygių teisių, bet klaidingi yra tie, kurie pasišovę pačią prasmę siaurinti ar keisti. Senesnioji lytis "kunigas" teturi šiandien katalikų dvasiško prasmę (mano tėviškėje protestantų pastorių vadina kunigužiu, berods, nepaniekinančia prasme).

Paskutiniui laikui buvo balsu, kad apie istorijos dalykus teturi teisės kalbėti tik istorikai. Man tai kvepia diktatūros atrogomis. Istorija nėra muilo burbulas, kuris palistas dūžta. Istorijoje yra dalykų, dėl kurių ginčijasi didžiausi pasaulio eruditai. Ir ginčijasi šimtmečiais, bet istorija dėl to nepabėgs ir neišnyks, o jei žmonės istorija domisi, tai tikrai galima padaryti išvadą, kad tie žmo-

nės yra dar tautiškai gyvi, kad jie rūpinasi tautos ateitimi. Ateities šaknis visada yra praeityje. Be to, kas gali užtikrinti, kad erudito tiesa visada bus nesugriauinama tiesa. Istorija nevyksta matematiško dėsningumo pagrindu. Ji vystosi veikiamą vidinių ir laukųjų galių, kurios labai dažnai ne tiksliai nekontroliuojamos, bet dargi nepramatomos. Istorikai, mano galva, būtų visai netikę valstybininkai.

Valstybininkas turi turėti ir blaivų ir konkretų protą, ir poetinį žvilgsnį. Jis turi pažinti tą medžiagą, kurią pasiruošęs tvarkyti ir vesti, jausti aplinką ir žinoti, ko galima turimomis galiomis ir sąlygomis pasiekti. Istorikui rūpi praeitis, o valstybininkui — ateitis, tuo juodu ir skiriasi.

Kiekviena tauta turi bizantiškus ginčus keliančių momentų ir istorinių figūrų. Prancūzai dar ir šiandien iki antausių prieina vertindami Napoleoną Pirmąjį. Vieniems jis pusdievis genijus, kitiems revoliuciją sužlugdęs tironas, vieniems jis Prancūzijos didybės kūrėjas, kitiems prancūzų tautos žlugdytojas. Abi pusės turi tokių stiprių argumentų, kurių nesugriaua net žemėn parbloškias opo nento kumštis... Lietuviams toks nesantaikos obuolys yra Petrapiilio seimas, tokia 17 gruodžio, tokia yra baisiausiaji birželio naktis (jos nereikia painioti su baisioju birželiu, kuris įvyko tikrai po metų). Vargu ar kada nors istorijos būvyje bus šiais klausimais prieita vienos ir vieningos nuomonės. O galop, kam ta vieninga nuomonė yra reikalinga, juk iš jos, kaip sakoma, vis tiek košės nebevirsi. Vie-

(Nukelta 1 psl.)

Valpurgijų naktys

(Atkelta iš 3 psl.)

ninga visuomenė turi būti tikrai tautos gyvybinių klausimų skalėje: laisvės, nepriklausomybės klausimais.

Deja, ir pačiais esminiais tautos gyvybės klausimais vienos ir vieningos nuomonės nėra. Visi trys ultimatumai parodė mūsų silpnas ir trūkumus. Kyla klausimas, kodėl nepriklausomybės laikais lietuviai parodė daugiau narsumo ir daugiau ryžto negu ultimatumų laikais? Buvęs kariuomenės vadas višų trijų ultimatumų akivaizdoje siūlė nusileisti, nes kariuomenė nebuvusi tinkamai paruošta... Iš to sektu, kad kariuomenė buvo geriau paruošta 1919 metais...

Vadinasi, priežastis yra kur kitur. Mums tada kažko stigo. Stigo to automatinio jausmo ir ryžto, kuriuo žylė, gindama savo lizdėlį, puola vanaga...

1939 rudenį, važiuojant iš Kauno autobusu į tėviškę, atsisėdau šalia puskarininkis ir užkalbino. Jis buvo gretimo kaimo vaikas, liktinis puskarininkis, tarnavęs zenitinės artilerijos dalinyje. Išėjo kalba apie ultimatumą. Pasirodo jo dalinio nekantriai laukta karo veiksmų: pro mus būtų nepraskridęs ne vienas lenkų lėktuvas, mes būtume parodę savo šaltą kraują ir visus, rūpūžes, būtume ištaškę ore... Tai buvo paprastas kaimo berniukas, baigęs vien pradžios mokyklą, bet modernus kareivis, įtikėjęs technika... Esu tikras, kad jis būtų atlikęs savo pareigą tėvynei.

Kiek vėliau sutinku radiofone ponį Antaniną Binkevičiūtę-Gučiuviene. Ji man nusiskundė lietuviais:

— Velnias, tie mūsų vyrai visai niekam netikė... nesimėša...

— Su kuo, ponai, jie turėtų muštis? — paklausiau.

— Su visais... su lenkais, su vokiečiais ir su rusais... ne dėl to, kad tai būtų smagu, bet kad reikiat...

Dar vėliau sutinku savo pažįtamą. Jam betruko kelių mėnesių iki atsargos. Akademijon nepakliuvo ir liko amžinu kapitonu. Ejo nei žemę pardavęs. Linksmai pasveikinau jį užsigavo, kaip galima juokauti tokiu metu: karas kybas virš galvų, kaip Damoklio kardas. "Kariui karas, — juokavau, kaip gimnazistei valsas. Galop tiek metų alga ramio metu ėmėte, tai pakariaut lyg ir priklausytų..." Žmogus mane už tai ciniku išvadino ir nuo jo pasipiktinęs mano nerimtumu. O man ta jojo rimtis paprasčių paprasčiausia panika atrodė.

Nenoriu to bendrinti, nes man teko su tikti šaunių ir didžiųjų patriotiškų karininkų. Bet defetizmo buvo gera dozė pačiame ore...

Kas nutiko? Tauta gali būti rami, nes tautos vadas budi ir rūpinasi. Diktatūrose neauga asmenybės, vien pataikūnai ir ciniški opozicionieriai. Taip nejuokiamos visa tauta pasimeta. Opozicija tampa vienintelė dorybė ir žinoma, pati sau tikslas. Ilgėliau patvėrus tokia būseną būtinai veda visą aktyviąją visuomenės dalį į moralinį nuopolių, iš kurio sunku bepakilti, nes kiekvienas yra šventai įsitikinęs, kad jo opozicinės nuotaikos yra kilnios ir prasmingos, ir niekam nė galvon neateina, kad tai yra bendram reikalui žalingas moralinis ir fizinis sabotažas. Moralinis sabotažas yra daug tautai žalingesnis negu realus sabotažas. Apie tai mūsų opozicionieriai niekad nepagalvojo. Kad totalitarinis režimas truko beveik keturiolika metų ir kad niekas iš opozicijos net nebandė jo nuversti, yra aiškūs pavyzdys, kad opozicija špygą kišenėje laikė didžią patriotingą ir kūrybingą dalyką. O tai buvo pavojingas žaidimas tautai. Šiandien kaltininkai vienas kitam, kaip vaikai sviedinuką, svaisto kaltę. Niekam neateina galvon, kad čia visos visuomenės dalies, režimą palaikiusios ir jam priešinusios, bendra kaltė. Dėl to gal ir įvyko tas savos rūšies paradokss, kad nepriklausomybės laikų lietuvių tautos politinė diferenciacija nieko nebereikš tautos likimui, jos ateičiai. Lygia dalis, kaip Lietuvos likimui neturėjo balso nei reikšmės nepriklausomybės laikais. Ir tai atsitiko dėl to, kad opozicija tą lemtingąją birželio naktį sugiedojo savo gūlbės giesmę.

Memuarinė literatūra Lietuvoje yra lygiai, jei ne daugiau populiari, negu už jos sienų. Iš tos gausios tarybinės atsiminimų literatūros susidaromas įspūdis, kad beveik visa nepriklausomybės laikų komunistuojančio jaunimo karta buvo globojama valstiečių liaudininkų kultūrinio įstaigų. Ir tas įspūdis susidaro toks, kad liaudininkų įstaigos daugiau rūpinosi komunistais negu savuoju jaunimu, kuris, sprendžiant iš liaudininkų gretų, esąs gana skystas ir nieku būdu negali konkuruoti su tais, kurie nūnai veikia komunistų gretose. Žinoma, rašydamos vadovaujosi bendru įspūdžiu, kuris gali būti klaidingas, bet faktas lieka faktas, kad pati nuosaikiauosi kairioji visuomenės dalis globojo ir rėmė pačią kraštutiniausiąją. Esamomis sąlygomis šis reiškinys reikėtų vertinti teigiamai, nes šia diena lietuviškos komunistinės inteligentijos buvimas yra naudingas tautai. Bet antra vertus, tai parodo, kaip ta opozicija buvo tapusi pati sau tikslu. Komunistai šia diena atsidėkodami pasigiria, kaip jie kartais mūsų kairiąją už nosies vedžiojo ir jų rankomis žarijas žarstė...

Opozicija vienu metu buvo tiek išsiūbavusi, kad jau ji buvo populiari ir pačioje tautininkų sąjungoje. Vieną kartą pas Konradą prie mano stalelio prisėdė senas, šviesus tautininkas. Išėjo kalba apie opoziciją. Klausiau ir neapsikentęs paklausiau:

— Tur būt ir Smetonos šeima pasiskirsčiusi į poziciją ir opoziciją?

— Nė kiek nenustebčiau, — pasakė mano pašnekovas.

— Tai kuo tada ta diktatūra laikosi? — paklausiau.

— Ir jis man atsakė:

— O aš tau pasakysiu, kuo jinai laikosi... kai aš mokiausi Daugpilio gimnazijoje, per vienas Velykas nutariau pėsčias pareiti namo, bet mano kairės kojos bato padas buvo taip atkeręs, jog man atrodė, kad nepajėsiu nei iš Daugpilio išeiti. Nors žemė buvo atsilusi, bet nenorėjau per miestą, kur mane vienas kitas pažino, eiti basas. Dėl to ėjau per miestą koją vilkdamas, šlubuodamas, kad tiktai tas puspadiš nenukristų, bet išeinu į plentą, o puspadiš laikosi ir nekrinta. Tada nutariau normaliai, nei kiek nesisaugodamas: kai nukris, tada nusisaučiu. Ir taip sparčiai eidamas prieinu Dūkštą. Įėjus į miestelį, vėl pajutau, kad va, rodos, jau tas puspadiš visai krinta, tai aš vėl tą koją vilk, šlubuoju, kad tik miestelį praeičiau. Bet prieinu Dūkštą, praeinu panašiai Degučius, prieinu galop namo, o puspadiš vis laikosi ir nekrinta. Vakarė tėvas su replėmis tą puspadiį vargiai negalais nuplėšė. Pasirodo, ji laikė viena gerai užlinkusi vinis... Tai ir mūsų diktatūrą laikoma viena panaši vinis. Manau, kad ta vinis yra savi mišriosios karininkijos dalis... O iš kitos pusės, kas ta mūsų opozicija. Tik liežuviu, o ir tuos tiktai pakuždom. Visi tarnybas turi. Bet va dirba visi lyg atbulom rankom, bet va gyvename, lyg išvirkščiais dantimis valgytume...

Opozicija iš piemeninės ribų dažnai ir neįsėdavo. 1939 rudenį pasigauna mane už parankės Liudas Gira ir sako į ausį:

— Žinai, vakar vakare, sako, į Tubelio vilą atvežė vienuolika vagonų cukraus ir tris druskos...

— Gal tiek maišų, juk tu pats, Gira, žinai, kad tiek vagonų tam namely netilps...

— O tas namelis gana erdvus, — pasakė nusivylęs Gira ir, priėjęs prie kito, lygiai tą pat kartojė...

Maniau, kad tiktai Gira vienas tuos išpūstus gaudus nešiojo... Istorikas Zenonas Ivinskis savo dienoraštin ta istorinį faktą yra įtraukęs, tiktai šio pastarojo vagonų skaičius, berods, kuklesnis...

Opozicija, kaip jau minėjau, totalitariniam režimui beveik nieko nereikšė, ir dėl jos tasai režimas galėjo išlaikyti dar kokį šimtą metų. Bet nuo tos opozicijos pobūdžio pati tauta neteko atsparumo. Neteko pasitikėjimo bet kokių autoritetu, pasidarė ciniška ir galutinai ištižo... Jos laimė, kad nepaveržė valdžios, nes, mano galva, bet kuri opozicijos vyriausybė ir bet kuri opozicijos asmenybė būtų buvusi sutikta ir traktuojama su tuo pačiu ciniškai nihilistišku nepasitikėjimu...

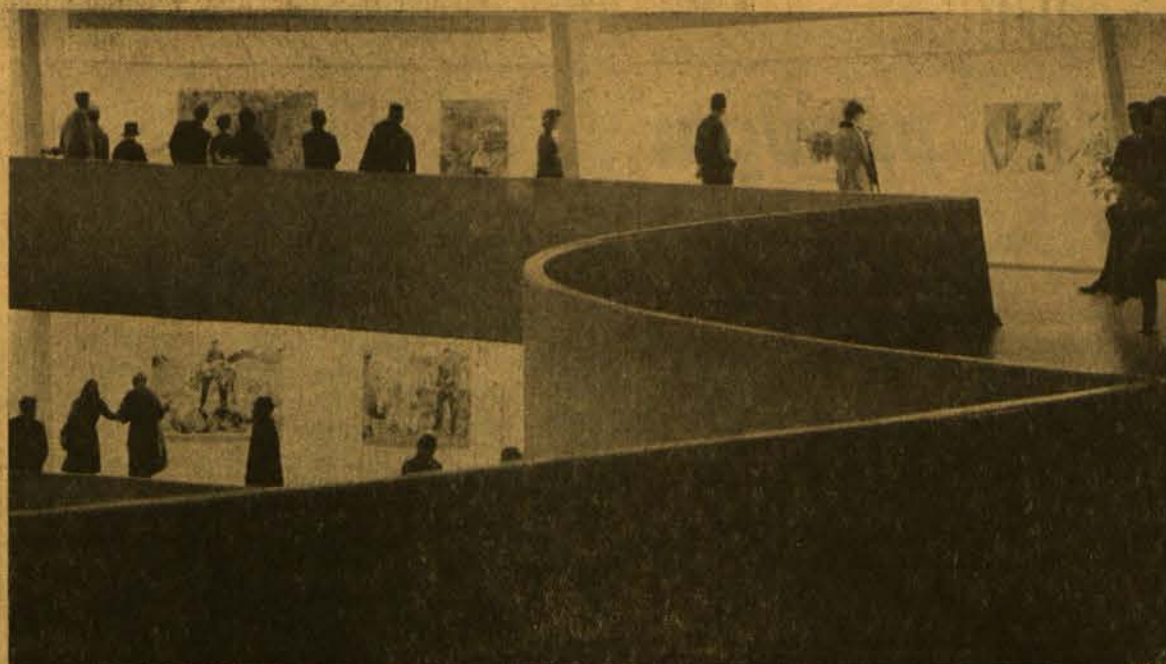
Dabar neatsimenu, kuri partija rinkiminėje kampanijoje sudėjo dainą.

Davė Dievas ministrus, Sležeivičius ir Bistrus...

O tie rinkiminiai kupletai! Nežinau, kas juos rašė, bet jų buvo taiklių ir talentingų... Kas, sakysime, čia opoziciją į vieną maišą kiša? Kodėl nieks iki šiol nepasirūpino surinkti rinkiminės propagandos kupletų ir plakatų antologijos? O tai būtų gražus ir būdingas laiko dokumentas.

Aš būčiau linkęs manyti, kad demokratinė tvarka būtų pasirinkusi suomių kelią... Nes vienaip yra traktuojama res publica, o visai kitaip traktuojama res privata. Su tuo tiktai skirtumu, kad nesu linkęs tautos nelaimės atvejų visiškai išteisinti opoziciją... Ir jos buvo atsakomybė, ir jos buvo pareiga nepriklausomybėje ginti, juoba, kad jau ir realiai valdžioje dalyvavo.

(Bus daugiau)

Muziejuje

Nuotrauka Vytauto Maželio

Dviejų nuomonės apie veiklą ir spektaklį

Šviesa Los Angeles mieste

Kilnūs tikslai ir spektaklio kūrybinė tikrovė

(Atkelta iš 3 psl.)

Teatras, Bernardo Berensono žodžiais, turi kurti humanišką vi suomenę ir tobuliausią kūrinį — laisvą žmogų. Tam tikslui teatras apjungia ir kitus menus: poeziją, muziką, šokį, daile. Parafrazuoju Berensoną, nes jis yra gimęs Lietuvoje ir savo meile Renesansui artimas lietuvių kultūri niam polėkiui.

Tokį kilnų tikslą turėjo ir Los Angeles Dramos sambūris, š. m. sausio 11 d., pastatydamas Anatolijaus Kairio trijų veiksmų tragediją "Šviesa, kuri užsidegė". Sambūrio vykęs pasirodymas Chicagoje teatro festivalio metu losangeliečių lietuvių buvo įvertintas. Jie atėjo į spektaklį pakiliu nuotaikoj ir užpildė talpią T. S. King, Jr. aukštesniosios mokyklos salę. Tenka pagirti rengėjų už puikios salės gavimą. Atsiskleidė erdvi scena; iš visur gerai matoma, girdima.

Vaidinimo turinys paprastas. sunkiai sužeistas partizanas Vienasūžius (E. Janulaitis) savo priešmirtinį viziją atmeta despoto pasiūlymą bendradarbiauti ir pasirenka mirtį. Pirmaime veiksmo matome sužeistąjį, paguldomą apgriautų rūmų prieganyje. Jo kovos bičiuliai Jis ir Ji (M. Prišmantas ir V. Jatulienė) ruošiasi nakvynei ir šnekučiuojasi. Pašnekosje mėginama išsakyti siaučiančios vergijos atmosferą. Protarpiais pasigirsta vaiduokliškas klyksmas ir klieidinčio partizano šauksmas: "Nepalikite manęs vieno". Pašnekesio tonas vienodas, prasmė perkeltinė. Jausmas atviriau neištryksta. Kyla įspūdis, kad štai du skeptikai rungtyniau šauniais posakiais. Koriko kilpai pasivaidenus, Jis sako: "Esame dar gyvi, o kilpos prieš mūsų akis foks-trotą šoka!" Ji: "Aš matau... Baimė vinis kala į tavo smegenis, kaip į kempinę. O vyru save vadinai". Ji: "Kai pamatom praiteis liekanas, tada mūsų vaizduotės nė žaboklais nesuvaldysi". Ji: "Sapnams dirvą akėji? Einant miegoti nedera šaukti pakaruoklius." Cituoja iš senesnių išleis-tos knygos "Šviesa ir Eldorado".

Matant scenoje mirštantį kovotoją, kuriam nė lašelio vandens lūpoms suvilgyti nėra, tokio pobūdžio gražbylystė yra nesuvokiama. Kai klieintis kiek pasikelia, minėdamas dangų, jo glo-bėjas neiškenčia nepasakęs įman-traus perspėjimo: "Nekelk galvos — temperatūra medžių viršūnes pasiekė". Nemanau, kad tokiu atveju tinka dviprasmiškas posakis. Gal jausmingas judesys pasakytų daugiau? Gal viena gili pauzė? Gal trys paprasti žodžiai?

Anatolijaus Kairio dramatinio dialogo yra savotiškas. Veiksmoniuansų nedaug, bet dosniai yra žarstomos poetinės priemonės. Nelengva klausytojui sekti greitą, ilgą poetinį pokalbį. Tur būt literatūriniais sumetimais dažnai yra paklašamos svarios sentencijos. Kartais jos suskamba perne-

PR. VISVYDAS

lyg didaktiškai. Jeigu dar tekstas būtų po ranka, žiūrovas be vargo sektų tegul ir tokius sauoskus veikėjų pareiškimus: "Objektas skystai reminiscencijai" — "Kiekviena archeologinė iškasa-na kalba į mus prasmingai" — "Griuvėsiai man primena materializmą, ne istoriją" — "Neįs-prasmingas materializmas. Istorinis materializmas" — "Per didelį jautrumą priklauso patologijai". Cituoju iš knygos ir įsivaizduoju, kad girdioje šnekučiuoja ne partizanai, bet universiteto lektorai.

Tragedija, Aristotelio supratimu, tik tada yra sėkminga, kai žiūrovas pajunta baimę, kai jis

gailisi herojaus. Gal mano širdis jau yra suakmenėjusi: vaidinimo metu nejučiau gailėsčio. Matydamas prie rūmų slenkščio kenčiantį partizaną, girdėdamas jo silpną šauksmą (Nepalikite manęs vieno), juk turėjau įsijauti. Tokiu atveju jautriam lietuviui graudulus užima žada. Bet man, prisipažįstu, nebuvo graudu. Šiandien mane kamuoja priešingas klausimas. Kodėl? Gal tas

RICHMOND AUTO SERVICE

Kampas Richmond ir 63rd Street

Užsieninių ir vietinių automobilių taisymas. Patyrę mechanikai. Elektroninis motoro patikrinimas. Vilikimas.

Telef. — GR 6-3134 arba GR 6-3353

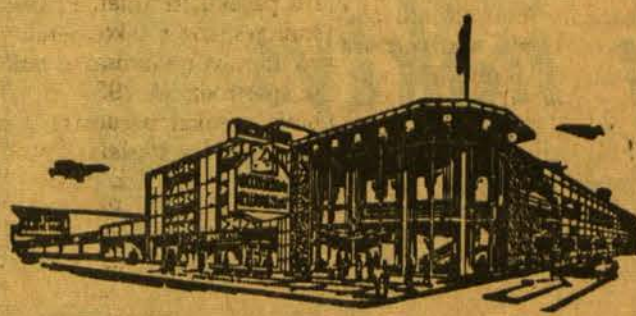
Savininkas — Juozas (Joe) Juraitis

Kurkite geresnę ateitį

Išjunkite į CHICAGO TAUPYMO BENDROVĖS Taupytojų Praturtėjimo Planą! Pasirinkit Jums tinkamiausią Mėnesinį Taupytojų Praturtėjimo planą iš žemiau nurodytos lentelės sudarytos pagal dabar taupymo knygelęse mokamus 4¼%. Pradėkite taupyti dabar geresnį savo ateitį.

Štai mėnesinė taupymo lentelė:

MĖNESINĖS SANTAUPOS		MĖNESINĖ TAUPYTOJŲ PRATURTĖJIMO LENTELĖ										
		2 YRS.	4 YRS.	6 YRS.	8 YRS.	10 YRS.	12 YRS.	14 YRS.	16 YRS.	18 YRS.	20 YRS.	
\$10.00	\$252.13	\$524.08	\$833.30	\$1,167.46	\$1,534.51	\$1,937.70	\$2,380.57	\$2,867.04	\$3,401.40	\$3,988.36		
20.00	504.26	1,058.16	1,666.59	2,334.91	3,069.02	3,875.39	4,761.14	5,734.08	6,802.80	7,976.72		
30.00	756.39	1,587.25	2,499.89	3,502.37	4,603.53	5,813.09	7,141.71	8,601.12	10,204.20	11,965.08		
40.00	1,008.53	2,116.33	3,333.18	4,669.82	6,138.04	7,750.78	9,522.28	11,468.16	13,605.60	15,953.43		
50.00	1,260.66	2,645.41	4,166.48	5,837.28	7,672.55	9,688.48	11,902.85	14,335.21	17,007.00	19,941.79		
60.00	1,512.79	3,174.49	4,999.78	7,004.73	9,207.06	11,626.17	14,283.42	17,202.25	20,408.40	23,930.15		
70.00	1,764.92	3,703.58	5,833.07	8,172.19	10,741.57	13,563.87	16,663.99	20,069.29	23,809.80	27,918.51		
80.00	2,017.05	4,232.66	6,666.37	9,339.65	12,276.08	15,501.56	19,044.56	22,936.33	27,211.19	31,906.87		
90.00	2,269.18	4,761.74	7,499.66	10,507.10	13,810.59	17,439.26	21,425.13	25,803.37	30,612.59	35,895.23		
100.00	2,521.32	5,290.82	8,332.96	11,674.56	15,345.09	19,376.95	23,805.70	28,670.41	34,013.99	39,883.59		

TURTAS SIEKIA VIRŠ \$90,000,000.00

JOHN PAKEL, President

5¼%

Certifikatų sąskaitos
Certifikatai išduodami tūkstantinėmis. Mažiausiai turi būti \$8000. Pelnas mokamas kas šeši mėnesiai.

4¾%

Ant visų knygelėlių sąskaitų

Štai NARIAMS TEIKIAMAS MŪSŲ PILNAS PATARNAVIMAS:

* Vacation Club	* Notary Public Service	service charge to members
* College Bonus Savings	* Free community rooms for your organization meetings	* Sell & redeem U.S. Bonds
* Home Mortgage Loans	* Cash checks and pay all family bills with our special money order checks. No	* Two large free park'g lots
* Home Improvement Loans		* Save-by-Mail Kits
* Christmas Club		* Travelers Checks
* Insured Family Savings		* Safe Deposit Boxes

Chicago Savings and Loan Assn.

6245 SO. WESTERN AVE.

TEL. GR 6-7575

HOURS:

Pirmadien.	12:00 P.M. - 8:00 P.M.	Ketvirtadien.	9:00 A.M. - 8:00 P.M.
Antradien.	9:00 A.M. - 4:00 P.M.	Penktadien.	9:00 A.M. - 8:00 P.M.
Trečiadien.	Uždaryta visa diena.	Šeštadien.	9:00 A.M. - 12:30 P.M.

Paskutinis žvilgsnis į Baltijos mokslininkų suvažiavimą

JUOZAS PRUNSKIS

Pirmo Baltijos kraštų mokslininkų suvažiavimo vienas iniciatorių ir pagrindinis organizatorius adv. Janis Gaigulis atsiuntė padėką "Draugui", kad buvo atkreiptas reikiamas dėmesys į šį neeilinį įvykį.

"Drauge" jau buvo, daugiau ar mažiau, aptarti darbai to suvažiavimo politinės, literatūrinės, lingvistinės, religinės sekcijos. Nors labai suglaustai reikėtų suminėti dar ir kitų sekcijų darbus.

Istorijos sekcija

Istorijos sekcijoje dr. Andrew Ezergailis turėjo paskaitą apie tautinio klausimo evoliuciją Sovietų Sąjungoje. Jis pabrėžė, kad Sovietuose tautybių klausimas sprendžiamas pagal Lenino išryškintus principus, o Lenino sprendimai buvo rusiški, užmirštant, kad Rusija buvo imperija ir kad po revoliucijos tautybių klausimas turėjo būti sprendžiamas pirmojo eilėje turint prieš akis įvairių tautų reikalus.

Western Michigan universiteto Prof. Emanuel Nodel savo paskaitoje informavo apie estų tautinio jausmo augimą 1900 - 1918 m. ir apie rusų politiką to laikotarpio estų atžvilgiu. Priminė, kad estai per šešis šimtmečius gyveno valdomi vokiečių riterių, kurie kraštą plėtė neturte, tamsoje ir žudė estų vadus. Tačiau laisvės kibirkštis estuose išliko ir ji buvo stipriai išugdyta estų patriotų Jannseno, Hurto, Jakobsono ir kitų. Baudžiavos panaikinimas ir kitos laisvės padėjos dar stipriau augti estų tautiniam jausmui. Antivokiška caro Aleksandro II politika pagelbėjo estams gilinti ūkinį ir kultūrinį išsilavinimą iš vokiečių kolonistų dvarponių, nors iš kitos pusės - caro valdžia plėtė rusifikaciją, platinama pravoslavija, veikdama per švietimo įstaigas. XX amžiaus pirmą dešimtmetį jau estai stipriai išgalėjo miestuose, gilindami ūkinę nepriklausomybę. Daug pasitarinavo laisvesni estų laikraščiai: Postimees, Teataja, Uudised. Po 1905 m. revoliucijos priespauda padidėjo, bet pasibaigus II Pasauliniam karui, Estija jau 1917 m. sušaukė savo seimą, išrinkdama jo pirmą rinkinuką K. Paetsą, o 1918 m. vasario 24 d. Estija pasiskelbė nepriklausoma.

Montclair valst. kolegijos prof. Olavi Arens nagrinėjo Sovietų okupuotos Estijos istoriografiją, ypatingą dėmesį atkreipdamas į 1917-1918 metų revoliucinį periodą.

Suvažiavime stipriai aktyvus Delaware universiteto studijas Rein Taagepara nušvietė Estijos 50 politinio gyvenimo metų po pasiskelbimo nepriklausoma. Išvadoje pažymėjo, kad daugiausia kaip per 50 metų estai sėkmingai išryškino savo skirtingą tautybę; Estijos suverenumo neginčijo net tie, kurie sukludė suverenumo reiškimąsi praktikoje.

Istorijos ir politinių mokslų prof. Wilkes kolegijos dr. Bronis J. Kaslas turėjo temą - jėgos politika Baltijos valstybėse.

Istorikų uždaviniai užsieny

San Jose valst. kolegijos Kalifornijoje prof. Edgar Anderson išsklė uždavinius, kurie tenka Baltijos kraštų istorikams užsienyje, nušviesdamas dabartinę padėtį ir ateities perspektyvas. Apgailėstavo, kad dabartinės okupacijos metu Baltijos kraštų istorija stengiamasi palenkti Sovietų Sąjungos tarnybai, šių kraštų istorijos mokslus guldant į marksizmo, leninizmo ir panslavizmo Prokuroso lova. Baltijos kraštų istorikai padaryti Sovietų siekimų vergais. Net ir Vakaruose nesikiriamas pakankamas dėmesys Baltijos valstybių istorijai. Baltijos kraštų istorikai išsivijoje dirba tik kaip izoliuoti indivi-

dai, nepalaikydami reikiamo ryšio savo tarpe. Būtinai reikia kurti Baltijos kraštų istorikų centrą Vakarų valstybėse. Reikėtų suregistruoti užsieny priimančius Baltijos istorijos šaltinius, surašyti vadovaujančių Baltijos tautų asmenų atsiminimus, juos įrašyti į juosteles, kad būtų ateiviai išsaugota istorinė medžiaga, rūpestingai saugoti archyvinę medžiagą, plėsti darbą istorinių institucijų Vokietijoje: Baltisches Forschungsinstitut ir Institutum Balticum, skirti reikiamą dėmesį periodiniams leidiniams: Baltic Review (New York), Commentationes Balticae (Bonnoje), Acta Baltica (Koenigsteine, Vokietijoje); krepiti dėmesys ir į Baltijos vokiečių periodinius leidinius: Baltische Hefte ir Baltische Briefe; taip pat pagyrė lietuvių Lituanus ir latvių Treji Varti.

Ekonominė sekcija

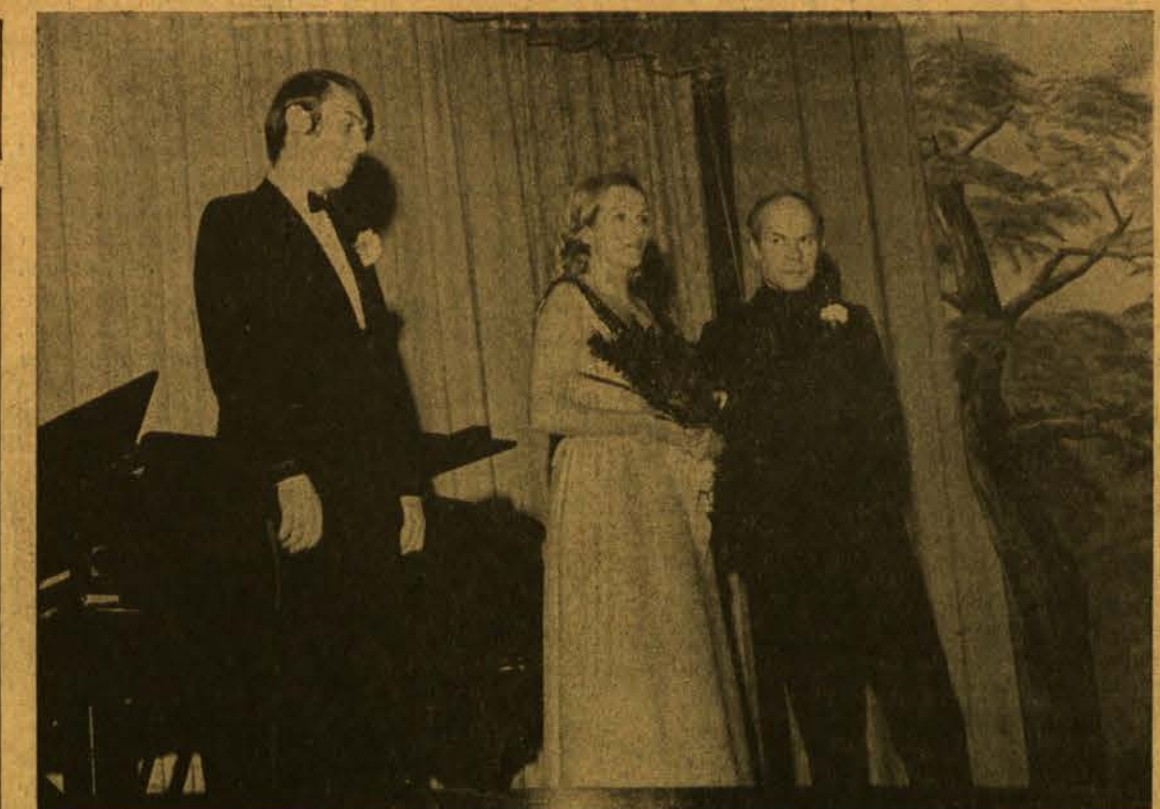
Tacomos universiteto prof. Gundar J. King kalbėjo tema: Latvijos ūkio vedimas ir politinė jėga. Massachusetts univer. prof. Elmar Jarvesco nagrinėjo Estijos ekonominę padėtį po 1944 m.: ūkio politiką, struktūrinius pasikeitimus ir gyvenimo standartą. Pažymėjo, kad Estijos žemės ūkio gyventojų procentas iš prieškarinių 55 dabar nusmuko iki 30 proc. Su plečiama pramone prigabenta daug svetimo elemento. Iš pramonės dabar susidarė apie 52 proc. Estijos pajamų. Gyventojų buitinių reikmenų suvartojimas yra kiek pakilęs, nors eilės dalykų jaučiamas trūkumas. Iš kitos pusės, jeigu kaimyninėje Suomijoje po karo gyvenimo standartas pasaugo 60-70 proc., tai Estijoje labai toli nuo to.

Columbijos universiteto prof. Sigurd Grava svarstė dabarties miestų ir regionų problemas Baltijos valstybėse, visų pirma prieš akis turėdamas Rygos miestą. Pažymėjo, kad susovietintų istaigų planavimas yra gana aktyvus, tačiau rankos yra supančiotos Maskvos kontrolės. Sovietams svarbu užsitikrinti kuo patogesnį išėjimą į Baltijos jūrą per Estiją, Latviją, Lietuvą. Miestuose sovietinis planavimas turi vis sunkiau išsiprenžiamą jiems problemą - kaip žmoniškiau gyventojus aprūpinti butais. Dažnai šis klausimas sprendžiamas ne pagal tai, kaip būtų geriau bendram miesto išplanavimui, bet pagal tai, kaip būtų pigiau, lengviau norimus butus pastatyti.

Okupantai plečia pačius centrinius miestus, provincijos miestus saskaiton. Miestų plėtime naudojami standartiniai sovietų planai, nepakankamai atsižvelgiant į vietos sąlygas; transporto organizavimas irgi šlubuoja. Skubant papildyti bausių naujų butų trūkumą, nelabai tepaisoma naujų pastatų estetinės pusės.

JAV Laivyno okeonografijos specialistas Povilas A. Mažeika kalbėjo apie žuvininkystės pramonę Lietuvoje, darydamas kai kuriuos palyginimus su žuvininkyste Estijoje ir Latvijoje. Žuvininkystė dabartinės Lietuvoje auga ir sudaro apie 11 proc. visos pramonės produktų. Baltijos kraštų žuvininkystės įnašas jau yra aukštas įnašas visos Sovietų Sąjungos šios rūšies ūkyje. Kitas klausimas, kiek patys Baltijos kraštų žmonės šią pramonės šaką kontroliuoja, kiek jie patys gali žuvų produktų panaudoti.

Profesorius Emeritas Rudolfs Markus kalbėjo apie Latvijos miškininkystę dabartinės rusų okupacijos metu. Pagaliau P. Mažeika dar painformavo apie Baltijos ekonominių studijų centrų laisvajame pasaulyje. Jų uždavinys patikrinti ir kataloguoti informaciją apie ūkinės ir socialinės Lietuvos sąlygas ir paruošti gerai dokumentuotas studijas, atskleidžiančias okupantų vykdo-

Clevelando Ateities klubo vasario 1 d. surengtame koncerte programą atlikę mūsų menininkai, iš kairės: kompozitorius Darius Lapinskas, solistė Aldona Stempuzienė ir aktorius Leonas Barauskas. Nuotr. J. Garlos

mą rusifikaciją ir asimiliacijos pastangas, tam panaudojant specifines ūkines ir kitas vietines sąlygas.

Socialinių studijų sekcija

Jau bovom rašė apie šioje sekcijoje Maryland univ. prof. P. Lejins keltas mintis apie Baltijos kraštų žmones ir komunistų ideologiją bei politiką.

Senato pakomisijos tyrimų direktorius Petras Freivalds turėjo paskaitą: imigrantų tautiško funkcija pokario pasaulyje.

Western Ontario universiteto prof. Elfrida Karlson-Berzins dėstė apie fizinių auklėjimą okupuotoje Latvijoje. Ji pažymėjo, kad Latvijos fizinio auklėjimo mokytojai okupacijoje tuojau turėjo išeiti sovietinį perauklėjimą. Latvijos jaunimas gabenamas paraduoti Maskvoje.

Dr. Jurgis Gimbutas informavo apie liaudies architektūros studijas Sovietų okupacijoje. Pažymėjo, kad šios srities studijos buvo pradėtos jau nepriklausomoje Lietuvoje. Dabar jas tęsia Politechnikos institutas Kaune, Lietuvos Mokslo akademijos etnografinė sekcija, tos pat akademijos Architektūros institutas, Istorijos ir etnografijos muziejus Vilniuje, Istorinių paminklų apsaugos draugija. Per paskutinius 20 metų tomis temomis Lietuvoje buvo parašytos 6 disertacijos, 7 knygos ir apie 60 straipsnių. Latvijoje etnografinis lauko muziejus, įsteigtas 1924 m. Rygoje, dabar išplėstas į 50 pastatų; taip pat išplėstas panašus muziejus Estijoje, įsteigtas 1935 m.

Prof. Jonas Balys informavo apie tautosakos tyrimus Baltijos kraštuose. Pažymėjo, kad po karo beveik 10 metų Lietuvoje šio srityje nieko nebuvo daroma. Tik buvo išleisti kai kurie populiarūs pasakų leidiniai. Pirmas reikšmingesnis tos šakos leidinys buvo Lietuvių tautosakos antologija, pasirodžiusi 1954 m. Darbas buvo menkai paruoštas, daugiausia propagandos tikslais. Imtasi perspausdinimų, pvz. Ant. Juškos dainų rinkinys. Pagaliau 1962-67 m. pasirodė net penki Lietuvos tautosakos tomai. Apie 17 proc. čia sudėtos medžiagos jau buvo paskelbta anksčiau. Leidžiamas ir grynai propagandinių leidinių, kaip pvz. lietuvių antireliginė tautosaka. Svarbus leidinys - Sutartinė rinkinys. 1966 metais Tautosakos archyvas Vilniuje skelbėsi turįs 735,000 tautosakos dalykų. Reikia atminti, kad jau 1940 m. sausio 1 d. turėta surinkta 442,000 tautosakos dalykų.

Prof. Balys suglaustai apibūdino ir tautosakos darbus okupuotoje Latvijoje ir Estijoje.

Livingstone kolegijos prof. Karlis R. Dzelzitis kalbėjo apie galimą sukurti Baltijos universiteto projektą.

Moksliniai tyrimai Baltijos valstybėse

Pagaliau paskutinė sekcija svarstė naujus mokslinius tyrimus ir darbus Baltijos valstybėse. Californijos universiteto (Berkeley)

prof. Janis Skujins informavo apie mokslinę pažangą chemijos srityje Baltijos valstybėse: vietos žaliavų tyrimai, biocheminių ir farmacinių gaminių plėtimas, plastinių medžiagų ugdymas.

Britų Kolumbijos universiteto (Kanadoje) prof. Eugene Leimanis dėstė apie matematinius ir astronominius tyrimus Baltijos valstybėse po 1944 metų. Painformavo apie Tartu astronomijos observatorijos, įsteigtos 1808 m., darbus - 1950-1963 m. Tartu universitetą baigė apie 20 astronomų ir apie tiek geofizikų. Informavo apie Latvijos astronomijos observatorijos ir Teorinės astronomijos bei analitinės matematikos instituto darbus. Dabar Baldoneje statomas didelis radijo teleskopas. Informavo apie matematikų studijas. Paminėjo ir Lietuvos leidžiamą Lietuvos matematikos rinkinį, kurio išėjo jau 7 tomai.

IBM mokslininkas Andris Padegs informavo apie kompiuterių technologiją Latvijoje. Kompiuterių studijų centras yra sudarytas prie Rygos universiteto. Kita studijų istaiga - Latvijos elektronikos ir kompiuterių technologijos institutas. Pirmas kompiuteris Latvijoje buvo sukurtas 1960 m.

Emeritas prof. Leonidas Slaucitajis skaitė paskaitą apie Baltijos kraštų geofizikos mokslininkus. Gulf bendrovės tyrimų specialistas Ilgvars Spilners dėstė apie žibalo atradimus Latvijoje ir Lietuvoje. Priminė, kad Baltijos valstybėse žibalo jau buvo pradėta ieškoti nepriklausomybės laikais. Rasta žibalo 1,000-2,000 metrų gilumoje, tačiau gamyba iš tų šaltinių kol kas labai menka. Tik paskutiniai atradimai ties Klaipėda ir Gvardeisku duoda daugiau vilčių. Nei Latvijoje, nei Lietuvoje nerasta natūralių kurenamų dujų.

Western Ontariouniv. prof. Alekssis Dreimanis pranešė apie geologinius tyrinėjimus Latvijoje 1944-1967 m. Juos daugiausia atlieka Geologijos institutas, kuris 1965 m. turėjo 37 tyrimo specialistus ir 44 inžinierius. Paskelbta keletas geologinių žemėlapių ir apie 30 tomų monografijų, daugiausia rusų kalba. Geologijos studijas turi Kauno ir Vilniaus universitetai. Lietuva tapo kvaterinio laikotarpio sluoksnių Baltijos kraštuose studijų centras. Lietuvos Mokslų akademijos geografinis skyrius nuo 1963 m. leidžia metraštį "Baltica".

Drexelio Technologijos instituto chemijos prof., molekulių struktūros tyrimų vadovas Heino Susi kalbėjo apie pasiekimus mokslinių studijų laimėjimais tarp Baltijos kraštų mokslininkų. Pažymėjo, kad Baltijos valstybių mokslininkai atlieka žymius tyrimus kaip savo kraštuose, taip ir išsivijoje, pasiekdami gausių laimėjimų, tačiau trūksta tarpusavio mokslinio ryšio. Svarstė apie galimybes pasiekti studijinių laimėjimų rezultatus.

Tai šitokios studijinės paskai-

tos lapkričio 28 - gruodžio 1 dienomis vyko pirmame Baltijos kraštų mokslininkų suvažiavime Marylando universitete. Čia užbaigiami jau labai jau konspektyvų perteikimą. Jokiu būdu nebuvo galima jų visų išsklausyti. Teko pasinaudoti paruoštomis paskaitų santraukomis ar tik suminėti temas, kai tokių santraukų nebuvo.

Laimei, yra organizuojamas specialus suvažiavimo darbų tomas, kur stambesnėmis santraukomis bus apibūdintos suvažiavimo paskaitos.

Kitas svarbus suvažiavimo laimėjimas - sudarytas lietuvių, latvių, estų mokslininkų centras JAV-se, kuris šį pradėtą darbą toliau tęs.

MOVING

SERENAS perkrausto baldus ir kitus daiktus. Ir iš toli miesto leidiniai ir pilnas apraudo.

2047 W. 67th Place WA 5-806

10% - 20% - 30% pigiau mokėti už apraudo nuo ugnies ir automobilio pas

FRANK ZAPOLIS

3208 1/2 West 95th Street
Chicago, Illinois
Tel. GA 4-3654 ir GR 6-4339

A. ir J. MESOS KRAUTUVĖ

PRIME & CHOICE MESA
LIETUVISKOS DESROS
Užsakant didesnę kiekį parengiamas duodame nuolaidą.

2433 West 69th Street
Chicago, Ill. 60629

Sav.: Antanas ir Jeronimas Plėniai. Atsara nuo 8 val. ryto iki 6 val. vak.

VACYS
CONSTRUCTION CO.
REZIDENCINIAI,
KOMERCINIAI,
MEDICINOS IR
KITOKI PASTATAI

2457 West 69th Street
Tel. HE 4-7482

MOVING

J. NAUJOKAITIS
Apraustas perkraustymas
Ilgų metų patyrimas

WA 5-9209 Chicago, Illinois

APDRAUDŲ AGENTŪRA
Namų, gyvenamųjų, automobilių, sveikatos, biūro, patalogijos, mokymų, mokymų sąlygų.

J. BACEVIČIUS
6455 S. Kedzie Ave., PR 8-2233

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ ir kitus kraštus

P. NEDZINSKAS, 4065 Archer Av.
Chicago, Ill. 60632. Tel. YA 7-5922

● Premijos okupuotoje Lietuvoje. Kasmetinės komjaunimo kirtos Justinui Marcinkevičiui už eilėraščių rinkinį "Liepsnojantis krūmas", Jonui Mačiukevičiui už apysaką "Laikrodžiai nesus-toja" ir Antanui Drilingai už poezijos knygą "Siluma". Pirmą kartą tokios premijos paskirtos ir jauniems dailininkams: skulptoriui Juozui Kalinauskui, dail. Leonardui Tuleikiui ir

skulptoriams Donatui Lukoševičiui ir Aloyzui Toleikiui.

TELEVIZIJOS

Spalvotos ir paprastos, radijo, stereo, oro vėsinatuvai. Pardavimas ir taisymas.

J. MIGLINAS

Krautuvė Marquette Parke
2346 W. 69th Street 776-1486
Namy tel. - PR 6-1063

DEKORAVIMAS

IS VIDAUS IR IS LAUKO
Kilimai ir apmušti baldai valomi.

Kreiptis į
J. KUDIS - Tel. CLIFFSIDE 4-1050

BANGA

TV, Radio, Stereo, Spalvotų televizijom antenos. Pard. ir taisymas.
2649 W. 63rd St., Tel. 434-0421

Vakaris skambinti WA 5-3607
P. Rudėnas K. Simulis

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

COSMOS EXPRESS

MARQUETTE GIFT PARCEL SERV.
2608 69th St. Tel. WA 5-2787
2501 59th St. Tel. WA 5-2787
3333 So. Halsted St. Tel. 334-3320

Lietuvių bendrovė turinti tose siuntiniuose augti savo vardu iš Chicago tiesiai į Lietuvą.
Didelės pasirinkimas įvairių medžiagų, Ital. lietpalčių ir kitų prekių.
Pirmamam doleriniui dovanų užsakymai.
E. ir V. Zukauskai

MOVING

Apraustas perkraustymas

Ivairių atstump.

A. VILIMAS

823 WEST 34th PLACE
Telef. - FRONTIER 6-1882

LUIZ AUTO REPAIR

TELEF. - 436-3699

KAROSERIJOS, SPARNŲ (FENDER) TAISYMAS IR DAŽYMO DARBAI
Atliekami tiksliai ir nebrangiai.

6643 S. KEDZIE AVE., CHICAGO, ILL. 60629
Savininkas Aloyzas A. Kunikas

Cosmos Parcels Express Corporation

Licensed by VNESHPOSYLTORG

Gerei pažįstama firma, kuri, per daugelį metų skubiai ir tiksliai patarnauja savo skaitlingą klientūrą, siunčiant

DOVANAS-SIUNTINIUS Į LIETUVĄ, LATVIJĄ, ESTONIJĄ, UKRAINIJĄ ir t. t.

GAVEJAS NIEKO NEMOKA.
TOKSTANCIAI KLIENTŲ PATENKINTI.
VISI SIUNTINIAI APDRAUSTI
GARANTUOTAS SKUBUS IR TIKSLUS PRISTATYMAS.

Visuose mūsų skyriuose rasite didelį kiekį įvairių aukštų kokybės prekių prieinamomis kainomis.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

affiliated with PODAROGIFTS, INC.

pilna užsakymus Sovietų gamybos visokioms prekėms, jų tarpe - motociklai, televizijos aparatai, radijo transistoriniai, magnetofonai (tape recorders) ir gift-certificatus galima užsakyti gimimams gyvenantiems Lietuvoje ir Sovietų Sąjungoje per mūsų firmą.

Informacijų ir nemokamų katalogų prašykite mūsų vyriausioje įstaigoje ir visuose mūsų skyriuose.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

45 West 45th St., New York, N. Y. 10036

Tel. - 212-245-7905

SKYRIAI:

NEW YORK, N. Y.	10003, 39 Second Avenue	Tel.: AL 4-5456
BROOKLYN, N. Y.	12027, 2947 Fulton St.	647-6576
BROOKLYN, N. Y.	11211, 370 Union Avenue	EV 4-4952
BOSTON, Mass.	02118, 271 Shawmut Avenue	LI 2-1767
BOSTON, Mass.	02127, 331 West Broadway	268-0068
BUFFALO, N. Y.	14206, 332 Fillmore Avenue	TL 6-2674
CHICAGO, Ill.	60622, 222 West Chicago Avenue	BR 8-6966
CHICAGO, Ill.	60608, 3333 S. Halsted Street	WA 5-2737
CLEVELAND, Ohio	44134, 5379 State Road	884-1738
IRVINGTON, N. J.	07111, 762 Springfield Avenue	ES 2-4685
GRAND RAPIDS, Mich.	49504, 636-38 Bridge St. N. W.	GL 8-2256
HAMTRAMCK, Mich.	48212, 11333 Jos. Campau Avenue	365-5255
HARTFORD, Conn.	06114, 280 Franklin Avenue	246-9738
LAKEWOOD, N. J.	08701, 288 Main Street	FO 3-8569
LOS ANGELES, Calif.	90022, 960 S. Atlantic Blvd.	AN 1-2994
NEW HAVEN, Conn.	06519, 509 Congress Avenue	LO 2-1446
NEWARK, N. J.	07103, 428 Springfield Avenue	BI 3-1797
PASSAIC, N. J.	176 Market Street	GR 2-6387
PATERSON, N. J.	99 Main Street	274-6400
PHILADELPHIA, Pa.	19122, 1214 N. 5th Street	PO 3-4818
PITTSBURGH, Pa.	15203, 1307 E. Carson Street	HU 1-2750
SAN FRANCISCO, Calif.	94115, 2076 Sutter Street	FI 6-1571
WATERBURY, Conn.	905 Bank Street	PL 6-6766
WORCESTER, Mass.	01610, 169 Milbury Street	SW 8-2868
YOUNGSTOWN, Ohio	44503, 309 W. Federal Street	RI 3-0440

Kultūrinė Kronika

Alchimanto Kezio, SJ, nuotraukų pluoštas amerikiečių žurnale

Plačiai skaitomas katalikų savaitinis žurnalas "Ave Maria" š.m. sausio 25 d. laida papuošė šio mūsų žinomojo nuotraukos menininko darbais. Pirmiausia Mark G. McGrath CSC. straipsnis apie P. Ameriką ir katalikų Bažnyčios situaciją šio žemyno kraštuose yra iliustruotas trimis puslapiemis Alg. Kezio nuotraukomis, vaizduojančiomis nykią ir skurdžią anų šaltų buitį, kurią čia regimose vaizduose iki tragiškos įtampos sukrečiančiai pabrėžia nuotraukų personažai — niekuo nekalti vaikai. Gretimai minėto straipsnio duota dar penki puslapiai Alg. Kezio nuotraukų, įvardintų bendrąja antrašte "Veidai iš Meksikos" (The Faces of Mexico). Šiose meksikietiškos temos nuotraukose Alg. Kezis meistriškai pademonstruoja kokių architektūrinių detalių, kokių juse įremtų buitinių scenų ir kokių žmogiškų šiltų ir jaudinančių portretų pilna visuose mūsų planetos kampeliuose, kuriuos tačiau pastebėti ir įkūnyti meniškoje nuotraukoje jau reikią išskirtinės nuojautos bei talento. Prie meksikietiško nuotraukų pridėta redakcijos komentare skaitytojas supažindinamas su pačiu rodomų nuotraukų autoriumi, pažymint, kad jis yra lietuvis, suminint vieną kitą epizodą iš jo nuotraukų "medžioklės", iškeliant jo plačiai laimėtą pripažinimą šios rūšies mene.

Dail. Viktoras Vizgirda

lyvius Lietuvos dailės instituto jubiliejinėje parodoje Čiurlionio galerijoje, vasario 15-23 dienomis. Čia jis išstato penkis savo darbus: "Peizažo konstrukcija", "Vilniaus priminimai", "Balta namas", "Sv. Onos ir Bernardinų bažnyčia" ir "Dailininkas".

Dail. Bronė Jameikienė

po sėkmingų parodų Chicagoje Public Library ir Stone-Brandeel Art Center galerijoje, davėms jau penktą kartą Amerikos šeštoje religinio meno parodoje (Sixth National Biennial Religious Art Exhibition) Cranbrook Academy of Art, Detroit.

Ši paroda pakviesta 100 amerikiečių dailininkų, kurių

darbus atrinko speciali jūry komisija New York. Dail. Jameikienė išstato šios jūry komisijos parinktą skaldyto stiklo vitražą "Veronikos skara".

Lietuvius kūrta teatrą Australijoje

Lietuvių ir australų tarpe gerai žinomas režisierius Algis Butavičius čia labai kūrybingai reikišias Canberro teatre. Kai kurie jo pastatymai virsta tiesiog kultūrinio įvykiu, i kuriuos pasikui yra nukreiptos spaudos ir televizijos akys. Alg. Butavičius Canberroje yra pats įsteigęs "Prompt" teatro grupę, tikėdamasis atieityje su šiuo kolektyvu pastatyti ypač avangardinių veikalių. Šiais atvejais režisierius nori repertuaran įtraukti ir vieną kitą lietuvių dramaturgų šios krypties veikala. Alg. Butavičius taipgi rūpinasi su valdžios parama Canberroje įsteigti Australijos Valstybinį teatrą.

Pietų Amerikos moksleivija

informuojama apie Lietuvą. Montevideo dienraščio El Pais moksleivijai skirtame priedė praejusio lapkričio gale buvo įdėtas spalvotomis reprodukcijomis iliustruotas straipsnis apie Lietuvą (Lituanía, el país del ambar — Lietuva, gintaro šalis). Straipsnyje gyvai pateikta eilė pagrindinių žinių apie lietuvių tautą, kalbą, Lietuvos praeitį ir dabartį ne padėti. Ilustracijose — Lietuvos Vytis, Vytautas Didysis (60 c. pašto ženklas), M. K. Čiurlionio Kryžiai, V. Kasulio "Lietuvaitė" ir būdingo kraštovaizdžio nuotrauka. Naudojamasis Lietuvos atstovo A. Grišono parūpintą medžiaga, straipsnį laikraščiu pateikė lietuvių bičiulis prof. Sabat Pebeit.

Indai premijavo lietuvi

— Indai premijavo lietuvi, Vaciu Reimeriui, "Literat. ir Meno" redaktoriui Vilniuje, už eilėraščių ciklą apie Indiją, Indijoje paskirta Nehru vardo premija.

Dramos aktorė Teofilė Vaičiūnienė

(rašytojo Petro Vaičiūno žmona) sausio 10 d. susilaukė 70 metų amžiaus. Teatre jau nebedirba (buvo Lietuvos Dramos teatro aktorė nuo pat pradžių, yra vaidinusi apie 200 vaidmenų), dabar emėsi atsiminti savo rašymo — apie teatrą, apie Krėvę, Vaizgantą, neseniai mirusį Viktorą Dineiką ir kitus.

(E.)

Vincio Macijūno paaiškinimas

Mano straipsnį "Pastabos apie LE XV tomą" (Draugas, 69 II 1) įsibrovė netikslumų, kurių bent kelis noriu atitaisyti. Vienas straipsnio pradžios sakiny su rėtu būti toks: "Aš tik noriu Draugą skaitytojas paaiškinti... kai kuriuos kitus tomą (ne: kitus tomus) liečiančius dalykus."

Toliau, prie sakinio: "Ivairių tautų bendrinė enciklopedijose straipsniui apie savo tautą ir valstybę skiriama kur kas daugiau vietos" — reikia pridėti žodžius: "kaip kitiems straipsniams", nes kai kam, greitai straipsnį beskaitytančiam, gali susidaryti įspūdis, kad anose enciklopedijose savo kraštui skiriama kur kas daugiau vietos, kaip Lietuvai LE-je (beje, toliau straipsnyje nurodomi tikslūs puslapių skaičiai, tam reikalingi skiriami įvairiose enciklopedijose).

Nurodant XV tomą ir vienos iš pačių enciklopedijos tomo planų panašumą, iš spausdinto teksto iš krito eilutė, ir sakiny liko neaiškus. Turi būti: "Taigi trys skyriai visai tokie pat, kaip LE XV tome, o kiti trys XV tome sujungti i viena skyrių..."

Ir dar viena korektūros klaida: etnografinis poskyrį pavadinau "senosios kaimo kultūros" poskyriu ne vieno "tautoskyrininko", o "tautoskyrininko" patartas.

Vincas Macijūnas

Raštuotas akmuo, išartas Panorų kaime, Kaišiadorių apylinkėje, Lietuvoje.

Raštas raštuotas akmuo

Iš okup. Lietuvos pranešama, kad Panorų kaime, Kaišiadorių apylinkėje, kairėje Neries pusėje, apie 300 m. nuo upės, giliau ardami, traktorininkai išvertė i žemės paviršių keistą akmenį. Jis yra piramidės formos, plokščias, iki 42 cm. pločio, apie 70 cm aukščio. Vienoje šio rausvo granito pusėje iškalti keisti rašmenys (žr. nuotrauką), kurių niekas negalėjo įskaityti. Niekas iš senųjų vietos gyventojų neatsimena, kada jis buvo čia įkastas ir niekas nežinojo, kad jis žemėse slepiasi. Akmenį saugo kolchozininkas M. Jurevičius.

Mums atrodė, kad šis akmuo yra ne kas kita, kaip 1646 metų kokių nors mirusio totoriaus paminklinis antkapis.

b. kv.

"ATTENTION, HOME OWNERS!"

\$125.00 will paint 5 rooms — Interior and Exterior.

MAJESTIC PAINTING AND DECORATING

Call 656-3467 — Daily

Mielie lietuviai, praleiskite žiemą šiltoje ir saulėtoje Arizonoje, naujame lietuviškame motelyje:

Angela Motel

2114 W. Buckeye Rd., Phoenix, Ariz. 85009

Telef. 252-1265

25 vienetų motelis, labai švarus ir ramus, nemokama televizija, nemokamai atvežam ir nuvežam i aerodromą, autobusų ir geležinkelio stotis.

Savininkai:

M. ir M. DAMBRAUSKAI

Kas tik turi gerą skonį, Viską perka pas Lieponį!

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

FURNITURE CENTER, INC.

Marquette Pk., 6211 So. Western, PR 8-5875

J. LIEPONIS

Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 iki 9:30. Kitom dienom nuo 9 iki 6 val. vak. Sekmadieniais atdara nuo 12 iki 5.

Dar apie Antaną Sutką, teatro kūrėją ir žmogų

(Atkelta iš 2 psl.)

patingai neįsivaizduojant, teatro kasai neuostolingi. (Pastarasis faktorius nėra bereikšmis).

Savo pastatymams rinkdavosi stipriausius scenos apipavidalininkus — dailininkus: Vladą Dubeneckį (T.A. Hofmann'o "Nuotaka"), Matislovą Dobužinskį ("Išvirkščias gyvenimas"), Adomą Galdiką (V. Hugo "Nuskriau stieji") ir pan.

Režiuojant, galima pratarti: teatras A. Sutkui yra buvusi aukštųjų siekių institucija. (Kurioje pats save norėjo laikyti išskirtinoje aukštumoje.) Buvo savo laikui "lietuviškiausias" mūsų profesinės scenos režisierius, su atitinkamais reikiamumais, su tipiniais lietuviui nusidėjimais. Tik neužmirškim, jog buvo vienas pirmųjų, vienas atkakliausias, vienas iš trijų, kultūrinėse sūtemose užmačiusi šviesą ir tai utopijai pasiryžusių gyvenimą skirti. Atsitiko, kad Antanas Sutkus ilgiau būtim pasidžiaugė, Vitkauską ir Vaičiū kūrbiškai pralenkė. Gal kad būdu buvo racionališkesnis, neleidė sau be laiko sudilti ar kad pateko i laimingesnės sąlygas. Arba kad šias kondicijas apdairumu, diplomatinėmis priemonėmis, užsispyrimu sau parūpino.

Isamiau nekrologinėmis minitimis apie A. Sutką prašneko Alė Zalinkevičaitė Petrauskienė ir Stasys Santvaras. Tai vertingas įnašas.

Mykolė Bukšos iškviėtimas ir Operos iškėlimas, dalykas, tarytumei užmirštas, tačiau, manding gali būti įrašytas i Antano Sutkaus — Valstybės teatro direktoriaus nuopelnus. Dirigentas M. Bukša, kilimu lietuvis, ilgus metus dirbęs rusų operos teatruose, išvedė Kauno operą iš provinciališkumo, įvedė i europinę reikšmę, atvėrė angas ateičiai. Norėčiau tikėti, jog su meno teigimu sutiks būvė bendradarbiai.

Paskutinis ir pirmas su A. Sutkum laiškais santykiavimas. Baigiamieji žodžiai.

Mirus Jadvyga Oškinaitė — Sutkuvienė, žinomu slaptyvardžiu "Aidams" daviau trumpą nekrologą. Užuojautą pasiūčiau ir našliui.

Jisai atsiliepė 1967.VI.26 dienos laišku. Drįstu jį pacituoti, nes scenos veterano mintys ir pats laiško stilius bei nuotaikos gali kai kam būti įdomios. Antra vertus, gal tikslu laišką viešai paskelbti, tuo būdu tikriau išsaugojus jo turinį. Štai tos eilutės:

Mielas drauguži Pilka! Sirdingai dėkoju (...). Labai turiu atsiprašyti ilgai neatšilėpęs. Tamstos laiškus pusei tūnai pavėlavęs mane pasiekė. Be to, tuo metu, kaip priepuoliams iškūsus gulėjau ligoninėje. Anot gydytojų — mažuma pavargau. O tai galėjo būti. Tik baigęs nemenkos apimties darbą apie Vilkolakį ir pusėtinai jo išvargintas, prisiėmiau parašyti apie Stasį Simkų jo 80 metų gimimo sukakties progą.

St. John's General Hospital School of Nursing

In Old Allegheny — Pittsburgh's North Side

Now Offering 30 Month Diploma Program

Affiliated with Penn State University for basic Sciences

Approved by Pa. State Board of Nurse Examiners

Fully Accredited by the National League of Nursing

Send for Brochure

Applications now being accepted for September, 1969 Class

For further information write or call

412-766-8300

DIRECTOR OF NURSING

3394 Fleming Ave. Pittsburgh, Pa. 15212

Kas tik turi gerą skonį, Viską perka pas Lieponį!

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

FURNITURE CENTER, INC.

Marquette Pk., 6211 So. Western, PR 8-5875

J. LIEPONIS

Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 iki 9:30. Kitom dienom nuo 9 iki 6 val. vak. Sekmadieniais atdara nuo 12 iki 5.

Kultūros m - jos leidžiamam leidiniui. Darbas buvo skubus. Nors ne didžiausias apimties, jis bus mane, priveikęs ir paguldęs. Priepuoliūnas artimas insultui, nemaloniai paveikęs organizmą, jo nusilpninus tiek, kad pakilęs negreit galėjau sulaukyti plunksnakotį rankose. Štai kodėl taip ilgai neatsiliepiau i Tamstos laišku.

Dabar rengiuosius išvykti atostogų poilsio prie ežero i mišką. Iš metų i metus mano praktikuojamas poilsiaivimas. Ten galutinai tikiuosius susveikinti. Nes rudenį esu numatęs naujų darbų eilę. Priimkite mano nuodirdžius sveikinimus ir nepamirškite buv. bendradarbio. Nors laiškučiais jį aplankykite.

A. Sutkus.

Laiško stilius atliepia nusiteikimą, kartu primena, jog ilgai buvo prie vandens prisiršęs (netgi nešiojo Lietuvos Jachtklubo komandoriaus kepurę, šią organizaciją tvarkė).

Visiems Antano Sutkaus gyve-

Geriausios ir Vertingiausios DOVANOS SIŪSTI I LIETUVĄ

DOVANŲ PAŽYMEJIMAI

(U.S. Dollar Certificates)

PILNAI GARANTUOTA

Jūs artimieji gali pasirinkti, ką jie nori, kada nori ir gausiai. Tūkstančiai jau yra persiuntę dovanų pažymėjimus savo giminiams per Intertrade Express Corp. ir giminės jiems parase, kokie jie buvo laimingi ir patenkinti. Jei dar nesuntėte dovanų pažymėjimų, užsakykite juos dabar. Per Vnesphosyborg Specialias Dolerių Krautuves jūsų giminės gali pasirinkti iš vaizausių, geriausių kokybės amerikietišku, vakarų-europietišku ir vietinių eksportų pagamintų prekių už daug žemesnes kainas nei bet kur. Todėl dovanų pažymėjimai yra geriausia ir vertingiausia dovana, ir jūsų giminės tai patvirtins. Už šį patarnavimą jums nieko nereiks primokėti, nes už savo darbą mes gauname komisiją. Minimumas yra \$50.00, bet virš šios sumos galite siųsti kiek norite. Pristatymas trunka 3-4 savaites. Mes dėkojame tūkstančiams mūsų klientų, pasinaudojusiu mūsų patarnavimu bei rekomendavusių mus savo draugams. Ir ateityje pažadame gerai ir patikimai jus aptarnauti. Jei kartais jūs dar ne pasinaudojote mūsų patarnavimu, siūlomet pabandyti. Esame tikri, kad būsite pilnai patenkinti.

Užsakykite dabar. Užsakykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prašykite neapmokamo katalogo.

DRAUGAS, šeštadienis, 1969 m. vasario mėn. 8 d.

7

nimo, kovų, siekimų veiksmams nukrito pati paskutinioji, jau nebepakeliamą, uždanga. Gaila, neteko rašyti žodžių su juo vėl pakalbėti. Ir dar galiausiai, kad nepasirodė išsamesnis, gilesnės prasmės nekrologas.

Susitikimai mums visada tebuvo tarnybinio pobūdžio, vieninteli sykį esu buvęs Sutkų bute, nimo, kovų, siekimų veiksmams kai kukli Jadvyga Oškinaitė minėjo teatinio darbo irgi gan kuklią sukaktį. Tačiau negaliu užmiršti, jog veljoniis lietuvių teatro istorijoje yra įrašomas pačiuose pirmutiniuose puslapiuose. Ir tai verčia pakartotinai jo varda priminti. Kad ir silpna plunksna, kad ir menkesniu sugebėjimu.

MAZEIKA & EVANS
FUNERAL HOME
THREE
AIR-CONDITIONED CHAPELS
Parking Facilities
6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

Geriausios gelės dėl vestuvių, banketų, laidotuvių ir kitų papuosimų.
Telef. PROspect 8-0833 — PROspect 8-0834
GUŽAUSKŲ BEVERLY HILLS GELINYČIA
2443 West 63rd St., Chicago, Ill.

E U D E I K I S
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS
Trys Moderniškos Koplyčios:
4330 - 34 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605 - 07 South Hermitage Avenue
Telefonas — Yards 7-1741 - 2

PIRKITE DABAR TIESIOG NUO
MR. NELSON
SAVININKO
SAINT CASIMIR MONUMENT CO.
3911 West 111th Street
Didžiausias Paminklams Planų Pasirinkimas Visame Mieste.
Telef. — CEDarcrest 3-6335
Vienas blokas nuo kapinių.

PETKUS
TĖVAS IR SŪNUS
MARQUETTE FUNERAL HOME
THYRS MODERNIOS KOPLYČIOS:
2533 West 71st Street Tel. 476 - 2345
1410 So. 50th Ave., Cicero Tel. TO 3-2108-09
AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

LACKAWICZ IR SŪNUS
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1218
2814 W. 23rd PLACE Tel. VIRginia 7-6672

PETRAS BIELIONAS
4948 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS
8307 S. LITUANICA AVE. Tel. YARds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS
8354 S. HALSTED STREET Tel. YARds 7-1911

LEONARDAS F. BUKAUSKAS
10821 S. MICHIGAN AVE. Tel. OOmmodore 4-2228

JURGIS F. RUDMIN
5319 S. LITUANICA AVE. Tel. YARds 7-1138 - 1139

VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th Ave., CICERO, ILL. Tel. OLYmple 2-1003

LAWN FUNERAL HOME
Sigmund J. Sutkus
7909 STATE RD., OAKLAWN, ILL. Tel. 636-2320

Perskaite Drauga, duokite kitiems pasiskaityti.

Moterų gyvenimas

Redaguoja St. Semėnienė, 6507 S. Troy St., Chicago, Ill., 60629
Tel. 925-5988

Net 1718 naujų rėksnių...

Kursai kūdikio laukiantiems tėvams

Šv. Kryžiaus ligoninėje savo ka-
binete už stalo sėdėjo seselė Ju-
nė. Ji tokia jauna ir inteligentiš-
ka, guvios išvaizdos.

— Kaip jūs tokia šmaikšti ir
įstojote į vienuolyną? — paklau-
siau ją.

— Turiu seserį mokytoją, vie-
nuolę. Atvažiuau jos aplankyti.
Tada vadinausi Elena Pušytė, iš
Worcesterio. Jau buvau gailėstin-
goji sesuo, dirbusi keletą metų
Veteranų ligoninėje. Man pada-
rė įspūdį tokia jauki, gili atmos-
fera vienuolyne. Čia skiriamas
toks platus dėmesys dvasios reika-
lams. Ir įstojau.

Naujų gimimų skyriaus viršininkė

Dabar jai paskirtas motinų, nau-
jagimių skyrius. Ir savo uždavinį
seselė June atlieka su dideliu
nuoširdumu. Džiaugiasi, kad pra-
ėjusiais metais šv. Kryžiaus ligo-
ninėje gimė 1718 kūdikių. Kad
naujamimiai būtų sveikai augina-
mi ir kad pačios motinos, o ir
tėvai, būtų paruošti gimimo va-
landai, prie šv. Kryžiaus ligo-
nėje veikia Raudonojo Kryžiaus
globosje suorganizuoti Motinos ir
kūdikio globos kursai. Juos lan-
ko kūdikio laukiančios motinos
kartu su savo vyrais. Kursas išei-
namas per šešias savaites, atvyk-
tant pamokoms į ligoninę kartą
savaitėje. Vieni tokie kursai jau
prasidėjo sausio 29 d., kiti pra-
sidės bal. 9 d. Kursais susidome-
jimas toks didelis, kad iš anksto
būna visos vietos užpildytos. Re-
gistruotis jau galima dabar. Pa-
mokos paprastai būna trečiadi-
niais nuo 7 iki 9 v.v.

Diskusijos apie motinas ir naujagimius

I vieną grupę priimama apie
30-40 žmonių. Pamokos vyksta
ne sauso dėstyto būdu, o dau-
giau diskusijų: būsimieji tėvai
klausia, o paruošta gail. sesuo
atsakinėja. Ateina dietos specia-
listė, kuri dėsto vaikų maitinimo
problemas. Per paskutinius dve-
jus metus tokius šv. Kryžiaus li-
goninės suruoštus kursus jau bai-
gė apie 360 žmonių. Kursų lan-
kytojams nėra jokių išlaidų, tik
knygas tenka įsigyti, o visa eilė
naudingų brošiūrų gauna nemokamai.
Būna rodomi filmai, iš-
kalbiai bylojantys apie motiną,
duodančią pasauliui naują gyvy-
bę, apie kūdikio maitinimą. Ir pa-
stebėta, kad kūdikio laukian-
čios motinos, kurios išėjo tuos kur-
sus, yra daug geresnės patientės.
Jos taip nesibaigina, žino, kas jų
laukia.

Klausimai

Kursuose būna įvairių klausi-
mų. Pvz. jei motina, laukdama
kūdikio, ko išsigąsta, ar tai atsi-
liepa į kūdikį? Atsakoma, kad ne.
Ar leistina laukiančiai motinai
rūkyti? — Jei rūko, naujagimis
būna mažesnis, silpnesnis. Ar lau-
kanti gali gerti alkoholinių gėrimų?
— Perdeijimas pavojingas,
nes tada ir kūdikis joje gauna al-
koholio. Kursuose mokoma, ko-
kie gimimo pavojai, kaip nauja-
gimiai maudomi, kaip apsirūpin-
ti įvairiais reikmenimis kūdikiui.
Ligoninė patekusi gimdyvė
paprastai ten išbūna apie 4-5 die-
nas, tik jeigu tenka daryti cezari-
nę operaciją, tai pabūna savai-
tę, pusantros. Išėjusios iš ligo-
nės kartais motinos dar telefonu
teiraujasi apie maitinimo formu-
lę, apie kokius nors kūdikio ne-
galavimus.

Leidžiami vyrai

Visą laiką, motinai būnant li-
goninėje, leidžiama prie jos būti
ir jos vyrai, net ir sunkiausiomis
valandomis. Kūdikio atėjimas lai-
komas visos šeimos reikalu. Ta-
čiau prie gimdyvės neleidžiama
būti jos tėvui ar motinai ar ki-
tiems tolimesniems šeimos na-
riams.

Atvykusios į ligoninę čia gau-
na specialias lovas ant ratukų,
kad atėjus valandai, be kilnojimo
jas būtų galima nuvežti į o-
peracinį kambarį ir perkelti ant
stalo. Ligoninė turi vietos 31 mo-
tinai. Tą dieną, kai teko prave-
sti pasikalbėjimą su sesele June,
ligoninėje buvo 21 naujagimis.
Kai kurie, gimę per anksti, tik po-
ros trečiojo svorį ir laikomi inkubatoriuje.

Inkubatoriuje

Naujagimiai tuojau ant koje-
lės ir rąkūtės uždėdami žiedai
su numeriu ir motinos vardu,
kad nesusimaišytų. Nuimama ko-
jyčių nuospauda. Į akutes įpila-
ma sidabro nitrato prieš gonorė-
ją. Naujagimiai valandą išlaiko-
mi inkubatoriuje. Didžiausias nau-
jagimiui prisitaikymas būna iš
motinos patekus į inkubatorių.
Kūdiklams maitinti perkami bu-
teliukai su paruoštomis formulė-
mis. Jie teka nuoteka tik apie 12
centų. Neapsimoka ligoninės tar-

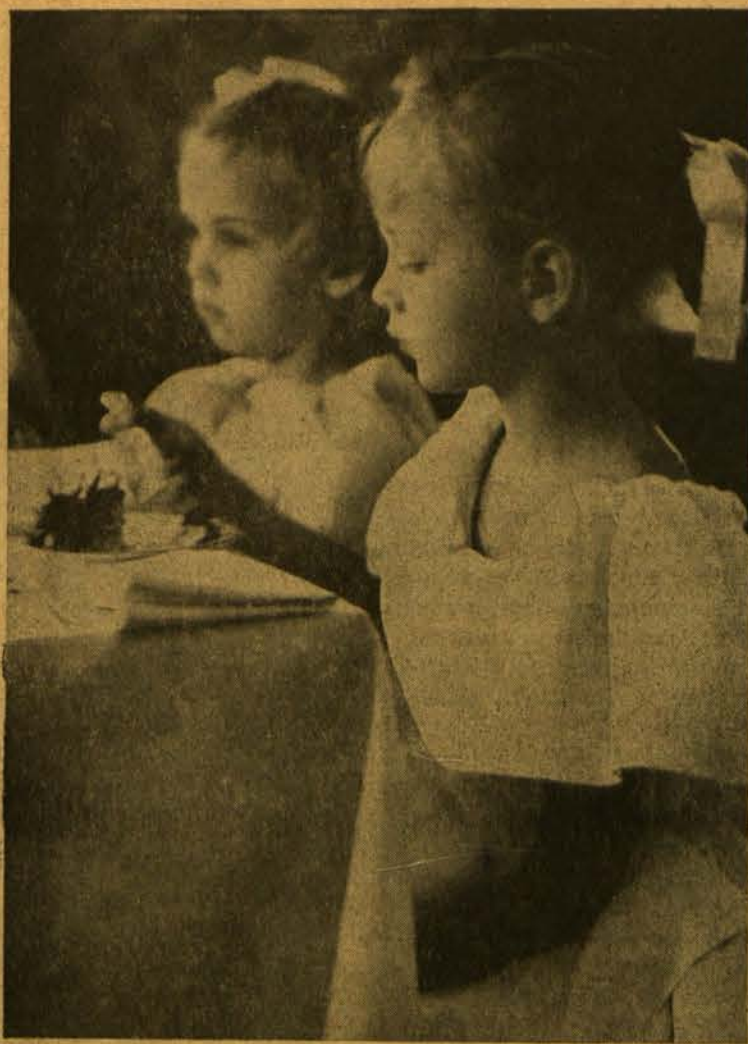
Sesuo June

nautojoms pačioms sudarinėti
maitinimo formules.

Seselė June pasakojo, kad šv.
Kryžiaus gimdyvių skyriuje yra
apie 50 tarnautojų ir jai nema-
žas atsakingumas prižiūrėti, kad
viskas sklandžiai būtų vykdoma,
kad visi tarnautojai jaustųsi lai-
mingi.

Ginekologijos specialisto rūpestis

Mums besikalbant, atėjo vie-
nas gydytojas — ginekologijos
specialistas. Jis pasakojosi, kad
nėra labai laimingas dėl tų gi-
mimų kontroluojančių piliulių.
Nors dauguma jaučiasi neblogoi,
bet kai kurioms tai neigiamai pa-
veikia į regėjimą. Kitoms tos pi-
liulės būna priežastis atsirasti
kraujo krešuliams. Buvo atsitiki-
mų, kad vartojusios keletą metų
tas piliules moterys, jau ir norė-
damos, negalėjo susilaukti kūdi-
kių. Kitoms atsirado neurozės
reiškiniai. Atėjusios pas gydytoją,
pačios nenutuokė, kas su jomis
pasidarė. Pasitaisė, kai gydytojas
liepė sustoti imti gimimų kontro-
lės piliules. J. Daugl.

Vaišėse...

Nuotrauka Vytauto Maželio

Halina Didžiulytė-Mošinskienė ir jos "Ošiančios pušys"

KAROLĖ PAŽERAITĖ

Halina Didžiulytė-Mošinskienė,
OSIANČIOS PUŠYS. Išleido Lietu-
viškos knygos klubas, spausdino
"Drauga" spaustuvė 1968 m. Kny-
ga 176 psl., kaina \$2.50, gaunama
"Drauge".

Halina Didžiulytė-Mošinskienė,
gyvenanti Sao Paulo mieste, Bra-
zilijoje, ten žinoma kaip visuo-
menininkė, turinti iškalbos dova-
ną, dažnai 16 Vasario proga Mu-
nicipaliname teatre, tautiniais
drabužiais pasirodžiusi, sakanti
scenoje pagrindinę kalbą, o taip
pat, kaip lituanistinės mokyklos
mokytoja, skiepianti vaikuose tē
vynės meilę. Taipgi ji žinoma,
kaip ilgametė Brazilijos savaitra-
šio "Mūsų Lietuva" bendrabar-
bė. Nes ji ne tik žodžiu, bet ir
raštu skelbia lietuviybės idėją.

Pasigesdama sceninių veikale-
lių, tinkamų tame krašte gimu-
siams bei augusiems jaunimui vai-
dinti, H. Didžiulytė-Mošinskienė

ryžos pati juos įvairiom progom
paruošti bei surežisuoti. Juose yra
daug lietuviškos tautosakos, at-
mištos vyksiu samojum. Ypa-
tingai trykšta humoru scenos, ku-
riose parodomos nutaustantis
veikėjas. Tie veikaleliai, ypač "Jo
ninių ugnys", tikti ir JAV lietu-
viškų mokyklų scenai. Nesveti-
mas šios autorės kūrybai ir religi-
nis elementas. Kun. Dr. Zenonui
Ignatavičiui, būv. Rio de Janeiro
lietuvių kapelionui, paprašius, ji
parašė sceninį veikalelį apie Ši-
livos Dievo Motiną, kuris buvo
brazilių visuomenei pristatytas per
radiją portugalų kalba, ir veika-
lėlį apie Šv. Kazimierą. Pasta-
rasis vardu "Baltosios Lelijos ri-
teris" buvo Rio de Janeiro ir Sao
Paulyje suvaidintas, o taip pat
Italijos lietuvių saležiečių išleis-
tas atskira knygele.

Be scenos veikalelių, H. Di-
džiulytė-Mošinskienė bando ra-

KRIKŠČIONIŠKOJI SAŽINĖ

Tarp naujausių studijinių veika-
lų pasirodė ir P. Delhaye knyga
"The Christian Conscience" (i
anglų kalbą išvertė Ch. U. Quinn
išleido Desclée Co., New Yorke,
277 psl., \$4.95). Skaitant tenka
stebėtis nepaprastai gilia auto-
riaus filosofine erudicija bei darb-
štumu. Daves platesnį sąžinės
aptarimą, autorius žvelgia į sąžī-
nės sampratą istorinėje šviesoje
(graikų filosofai, Bažnyčios tė-
vai, tomizmo atstovai, vėlybesnis
Bažnyčios mokslas).

Autorius naudoja scholastinės
filosofijos metodą, beveik neįves-
damas eksperimentinės psicholo-
gijos atradimų, bet praturtinda-
mas ankstybesnius duomenis Va-
tikano II suvažiavimo nutari-
mais. Išryškindamas sąžinės ver-
tę, Delhaye pabrėžia, kad tai Die-
vo balsas žmogui, tai intymus
Išganytojo buvimas, vedas sielą
į geresnį moralinį gyvenimą ir
silpnųjų nusikaltymą; tai įstaty-
mo dėsnių perkėlimas į žmogaus
vidų, juos įskiepyjant ir padarant
asmeniška savybe.

Būdikiu Kristutis dėkoja mamytėi

šyti eilėraščius ir "Mūsų Lietuvo-
je" pasirodė visa eilė jos trum-
pų beletristinių vaizdelių. O pe-
reitais metais šie vaizdeliai, suri-
kiuoti knygon "Ošiančios pušys"
išėjo iš spaudos. Šioje knygoje au-
torė pasirodo ta pati lietuviška pa-
triotė, kaip ir savo visuomeniško-
je veikloje ir sceniniuose veikale-
liuose. Ji sodriu, menišku žodžiu
atkuria Lietuvos gamtovaizdį, ku-
rio fone juda, gyvena, džiaugiasi
ir kenčia autorės tėvai, senelė
rašytoja Liudvika Didžiulienė
— žmona, jos artimieji, Lietuvos
veikėjai ir eiliniai tautiečiai. Vi-
siems autorė jaučia nuosirdžią
meilę. Vietomis jaučiama Brazilij-
jos gamtovaizdžio įtakoje kiek se-
ntimenalumo. Bet ji išperka gau-
sios stilistinės puošmenos. Čia
suminėsiu porą jų.

"Kai išėjau į sodą, visa erdvė
skambėjo vyturėlio čirnimu. Ma-
ži, pilki paukšteliai kilo debesų
gaurais apsisiautusiomis padan-
gėmis ir atrodė, kad milijardai si-
dabrinų varpelių skelbia žemei
Prisikėlimą. Oras buvo nepaprastai
vaikus ir jame sustingę med-
žiai tiesė savo nuogas rankas,
lyg laukdami palaimos sukrau-
tai naujai gyvybei. Ir žemė lau-
kė kantri ir juoda, sugėrusi pas-
kutinio sniego atlydį.

"Žiemkenčiu, žalsvu kilimu
žengė lengva pėda Prisikėlimo
Viešpats. Jis žengė skaisčius ir šyp-
santis, o iš Jo rankų krito gaivi
rasa, tirpindama paskutiniojo
gruodo grumstus, prikeldama pir-
mają melsvą žibutės akelę.

... "Mano jaunesnieji broliai ir
sesuo šokinėjo nelyginant pirmie-
ji žiogai tarp pernykščių nususu-
sių stagarėlių... jų veideliai bu-
vo įraudę nuo kristolinės vėsu-
mos" (Velykos pas teta, 15 psl.).

"Variniai puši kamienai tvir-
tai stiepiasi aukštyn, šnera kve-
piančios karūnos. Oras toks svai-
ginantis, kad nebesinori niekur
eiti. Radai minkštų samanų kili-
mėlį ir išsitiesi jame. Pakelėi a-
kis, ir dangaus žydrumas apaki-
no valandėlei" (Ošiančios pu-
šys", 19 psl.).

Šią knygą skaitant, gyvai pa-
matai prieš akis paliktą tėvynę
ir šioje blyksteliai ilgesys.

Knyga puošia vyksiai turiniai
pritaikintas Pauliaus Jurkaus pie-
tas aplankas.

Ar flirtas moteriai igimtas,

Kai kurios moterys, net jaunos
mergaitės, yra lyg igimtos flirti-
ninkės. Tačiau yra apsieiai įrody-
mų, kad jos tokios negimė. Net
gi maža mergytė gali išmokti bū-
ti patrauklia bei viliojančia, kai
jos tėvai ir vyresnis brolis padra-
sina ją kai kuriais atvejais. Kada
ji paūgėja ir subręsta, ji mėgina
testi flirtą su kitais vyrais. Psicho-
logai tvirtina, kad flirtavime atsi-
spindi tai, kaip mergaitė jaučiasi
ir ką ji mano apie save pačią, sa-
vo moteriškumą ir apskritai apie
vyrus, lygiai kaip apie vieną iš-
skirtinai, kuriam ji tuo momen-
tu skiria didesnę dėmesį.

Baltųjų Rūmų pasiūlymas. Plaukų šukuotoja Eva Ruinis, dirbanti
New Yorke, patvirtina, kad jai buvo pasiūlyta keltis į Washingtoną
ir būti Pat Nixon ir jos dukters Tricia šukuotoja Baltųjų Rūmų gro-
žio salone. Panelė Ruinis imigravo iš Hamburgo, Vak. Vokietijos,
prieš 10 m. Neteko sužinoti ar jos lietuviškai skambanti pavardė bei
lietuviška išvaizda atitenka lietuviams. Skelbiama, kad ji gimusi Vo-
kietijoje.

IŠ MOTERŲ PASAULIO

Think Mink 100.000 dolerių, kaip
skelbia amerikiečiai spaudoje po
šia nuotrauką. Modeliuotojos Ro-
vallos (New Yorkas) akys žvelgia
iš po kailio, vadinamo "Kojah",
naujo žebenkties kailio, daug tan-
kesnio negu paprastos žebenkties
kailis. Naujasis kailis buvo išau-
gintas po 15 m. tyrimų. Šitokių
kailiukų apiaustas kainuos mažų
mažaisiai... \$100,000.

staigmena, atvykdamos jos išly-
dėti.

★ **ALIAS (Amerikos Liet. inž.**
ir arch. sąj.) Moterų pagalbinio
vieneto metinis susirinkimas įvy-
ko pereiną sekmadienį inž. J. ir
Birutės Briedžių rezidencijoje,
kurioje susirinko gausiai narių.

Buvo išrinkta nauja valdyba, ku-
ri pareigomis pasiskirstys artimo
je ateityje. Halina Mačiulytė -
Daugirdienė, vieneto narė, įdo-
mial Relations) komiteto pirminin-
kė.

★ **Sofija Ozellenė, buv. ilga-**
metė L.D.K. Birutės dr-jos pirm.,
o dabar garbės narė, išskrido il-
gesniai viešnagai pas savo jau-
niausią dukterį Dalią ir jos šei-
mą Kolumbijoje. Pereitą sekma-
dienį pas išvykstančią netikėtai
sugūžėjo, nešinos dovanomis,
daugiau kaip 20 moterų, dau-
giausia birutininkių bei kitų vi-
suomenininkių. Susitarusios skau-
tų Klaipėdos mugėje, padarė
\$100.— Lietuvos Dukterų dr-jai,
\$100.— "Technikos Žodžiui",
pasituntė 4 siuntinius į Suvalkų
trikampį, sušelpė 2 atvejais žu-
vusio inž. našlę Šveicarijoje ir iš-
rašė jai "Drauga", pavasarinėje iš-
vykoje, rudeninėje golfo dienoje
ir tradiciniame baliuje, ypač pasi-
sekusiam šiais metais, talkininka
vo draugiškoje nuotaidoje ALIA
S valdybai. Organizacijoje jaučia
si draugiškas šeimyninis sugyve-
nimas, susirinkimai pravedami
kiekvieną kartą kitos narės na-
muose, tuo sutraukiant gausiai
narių, o pajavirinimui kviečia-
mos paskaitininkės, kurios po
aktualiomis temomis paskaitų,
praveda karštas diskusijas.

Liudvikas XIV — aukštų kulnų išradėjas

Ar moterys žino, kam priklaus-
tytų padėka ar papeikimas dėl
batų aukštumos kulnims? Tai
buvo mažytukas karalius Liudvi-
kas XIV, kuris dėvėjo batus rau-
donomis aukštomis kulnėmis sa-
vo karališkame dvare!

Kuri žmona užgožiama vyro?

Pravedus šiame krašte bei už-
sieny studijas, rasta, kad namuo-
se sėdinti žmona yra labiau vy-
ro stelbiama. Ištyrus 300 vedybų
Prancūzijoje, rasta, kad, nežinint
socialinių klasių, žmonos, kurios
liko namuose, buvo labiau savo
vyrų dominuojamos, negu dir-
bančios moterys. Dr. David Heer
rado panašias tendencijas ir tarp
savo išstudijuotų amerikiečių po-
rų: moterys, turėjusios darbą, daž-
niau laimėdavo šeimyniniuose ne-
sutikimuose, negu nedirbančios -
namų šeimynininkės. Argi galėtų bū-
ti, kad labiau kompetentingos
žmonos yra tos, kurios dirba? Ar,
kad darbas moterį verčia pasijus-
ti labiau nepriklausoma, spēlio-
ja aukščiau minimas dr. D.
Heer.